

Голас Радзімы

№ 39 [1199]

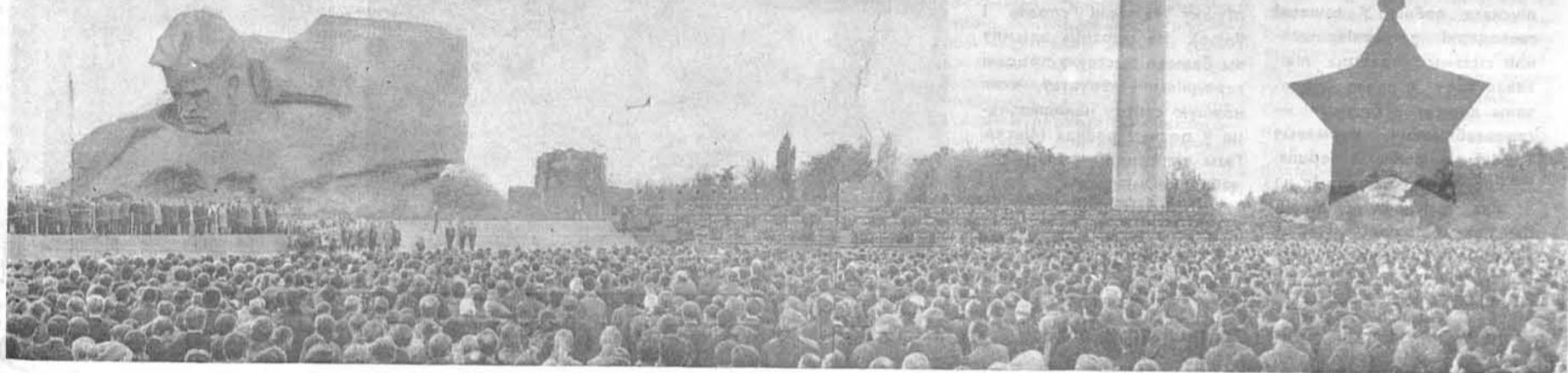
КАСТРЫЧНІК 1971 г.

ВЫДААННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДААННЯ 16-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Вечная варта мужнасці

Н АД БЕТОННЫМІ плітамі плошчы Цырыманіялаў, над руінамі Брэсцкай цытадэлі, над усім горадам узнёсся стометровы штык з нержавеючага металу, як сімвал мужнасці і стойкасці тых, хто да апошняй кроплі крыві застаўся верным воінскаму абавязку, сваёй Радзіме. Ля падножжа штыка-абеліска пахаваны астанкі герояў, якія абаранялі крэпасць над Бугам. На плітах чорнага лабрадарыту высечаны іх імёны. Андрэй Кіжаватаў... Аляксей Наганаў... Яфім Фамін... У гэтым пераліку загінуўшых найбольш часта сустракаецца лаканічнае — невядомы. Так, мы не ведаем іх імёнаў і воінскіх званняў, але свята ўшаноўваем памяць аб іх, нязломных абаронцах свяшчэннай граніцы Краіны Саветаў.

Свой першы крок у бессмяротнасць яны зрабілі 22 чэрвеня 1941 года, калі насцярожаную цішыню світаньня раскалолі выбухі снарадаў, кулямётных чэргі. Амаль месяц змагалася крэпасць над Бугам. Лінія фронту была ўжо недзе ля Смаленска, а тут не сціхала барацьба. Гарэў метал, плавілася цэгла, і толькі людзі заставаліся нязломнымі. Гэта было сутыкненне добра адладжанай фашысцкай машыны з арміяй першай у свеце дзяржавы рабочых і сялян.

Абарона Брэсцкай цытадэлі паказала ўсёму свету неперажую сілу духу савецкіх людзей, іх мужнасць і адданасць камуністычным ідэалам. Гераізм і стойкасць воінаў крэпасці сталі пачаткам той вялікай Перамогі, якую адзначыў увесь свет у маі 1945 года.

Няўмольны час сцёр на зямлі сляды многіх падзей. Зараўнаваліся варонкі ад бомбаў і снарадаў, на разбураных крэпасных сценах узняліся густыя зараснікі таполяў і клёнаў. Жыццё ідзе па сваіх адвечных законах. Нячутна падаюць у свінцовыя воды Мухаўца і Заходняга Буга першыя жоўтыя лісты.

Але людзі нічога не забылі. Яны захоўваюць у сваіх сэрцах гарачую любоў і ўдзячнасць тым, хто цаною свайго жыцця выратаваў свет ад карычневай чумы. Аб гераічнай крэпасці і яе абаронцаў ведаюць далёка за межамі нашай рэспублікі, нашай краіны. І бясконцым патокам ідуць сюды людзі, каб дакрануцца да абпаленых агнём руінаў, пакланіцца гэтай свяшчэннай зямлі, увабраўша ў сябе кроў, пот і скупыя слёзы тых, хто стаяў тут на смерць.

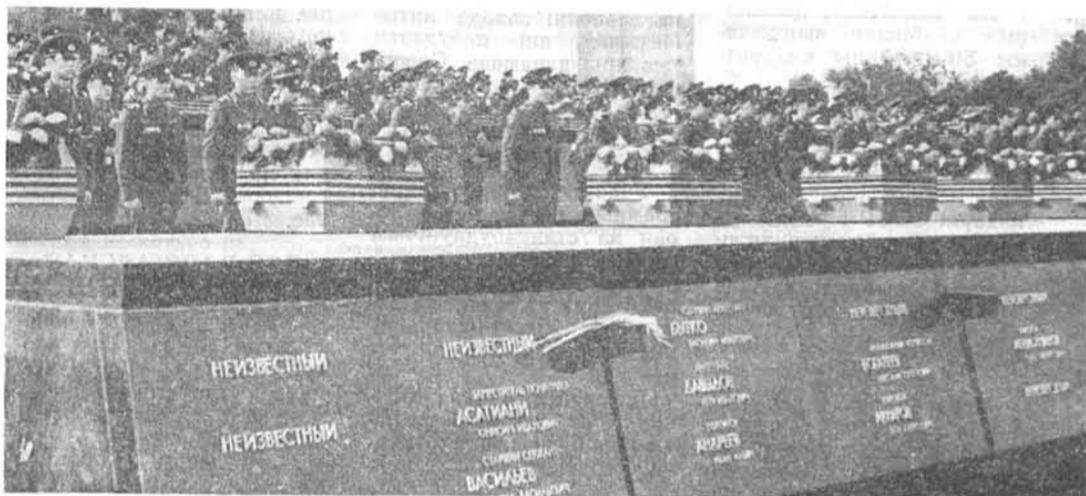
У гонар неперажомага гарнізона ўзводзіцца на тэрыторыі Брэсцкай крэпасці велічны мемарыяльны комплекс. На ўрачыстае адкрыццё яго, якое адбылося 25 верасня, сабраліся ўдзельнікі гераічнай абароны, госці з братніх рэспублік, родныя і блізкія загінуўшых, прыбылі кіраўнікі Кампартыі і ўрада рэспублікі. Шматтысячны натоўп запоўніў плошчу Цырыманіялаў, дзе над руінамі корпуса інжынернага ўпраўлення ўзвышаецца галоўны манумент. На фоне разгорнутага баявога сцяга — галава салдата. Позірк яго суровы і рашучы. Гэты маналіт — увасабленне няскоранасці, мужнасці, стойкасці воінаў Савецкай Арміі. Барэльефы на адваротным баку манумента адлюстроўваюць эпізоды баявога жыцця крэпасці ў тыя незабыўныя дні. Камбат узнімае байцоў у атаку... У казематах падпісваецца загад № 1... Жанчына са зброяй у руках падтрымлівае цяжкапараненага... А недалёку, на самым беразе Мухаўца, скульптурная кампазіцыя «Смага». Рызыкуючы жыццём, баец паўзе да ракі, каб змачыць перасохлыя вусны, каб зачэрпнуць у каску вады для раненых.

У аснову скульптурных кампазіцый пакладзены сапраўдныя факты, эпізоды гераічнай абароны. Але ўвасабленыя ў мастацкай форме, яны набылі яшчэ больш моцнае гучанне. Яны ўздзейнічаюць на пачуцці наведвальнікаў і ўраджаюць нават тых, хто да дробязей ведае аб падзеях, што пранесліся над гэтай зямлёй 30 год назад.

Не вянуць кветкі ў салдацкай касцы, палае ля падножжа галоўнага манумента вечны агонь. Легендарная крэпасць над Бугам нясе вечную варту міру, расказваючы ўсёму свету аб велічы духу савецкага чалавека, яго стойкасці і ўпэўненасці ў справядлівасці сваёй барацьбы.

НА ЗДЫМКАХ: урачысты мітынг на плошчы Цырыманіялаў; перазахаванне астанкаў герояў Брэсцкай крэпасці; скульптурная кампазіцыя «Смага»; цэнтральны ўваход мемарыяльнага комплексу «Брэсцкая крэпасць-герой».

Фота В. ГЕРМАНА, Ул. ФРЭЙДЗІНА і Э. ТРЫГУБОВІЧА.

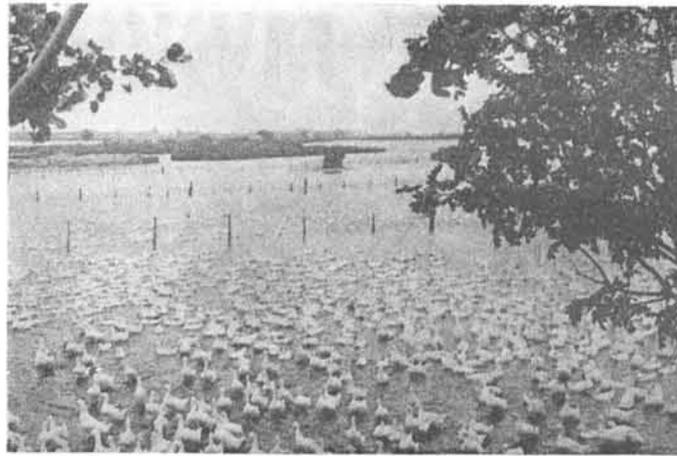
І САЖАЛАК

Дырэктывамi па дзевятому пяцігадоваму плану развіцця народнай гаспадаркі СССР прадугледжаны далейшы рост выпуску прадукцыі харчовай прамысловасці. Многае для гэтага павінны зрабіць сельскія працаўнікі. З калгасаў і саўгасаў у гандлёвую сетку і на перапрацоўчыя прадпрыемствы паступаюць свежая гародніна, фрукты, мяса, малако.

Развядзеннем рыбы займаецца рыбгас «Ляхва» Столінскага раёна. У сажалкі гаспадаркі з меліярацыйнай сістэмы падаецца лішкая вада. У вадзе ўмацаваны дашчатыя плячоўкі — своеасаблівыя кармавыя сталікі для рыбы. З першымі промнямі сонца да іх на лодках, якія напоўнены канцэнтратамі, пад'язджаюць рабочыя. Стайкі карпаў ужо

чакаюць свой «сняданак». У гэтым сезоне рыбгас мяркуе вылавіць больш за дзве тысячы цэнтнераў рыбы. Адначасова на сажалках разводзяць вадаплаўную птушку (здымкі справа і ўнізе). На верхнім здымку вы бачыце выстаўку-продаж гародніны і фруктаў, якая кожную суботу наладжваецца ў розных раёнах Мінска. Гэты від гандлю вельмі падабаецца мінчанам.

Фота В. ГЕРМАНА і М. ХАДАСЕВІЧА.

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

ТОЛЬКІ ПЕРШЫМ ГАТУНКАМ

На Віцебскім дывановым камбінаце выпушчаны 50-мільённы квадратны метр тканіны.

Прадукцыя дываноўшчыкаў дэманстравалася на трынаццаці сусветных выстаўках, на Выстаўцы дасягненняў народнай гаспадаркі СССР і ўсюды атрымлівала высокую ацэнку. Цяпер 99,62 працэнта вырабаў выпрацоўваюцца толькі першым гатункам.

МАШЫНА САДЗІЦЬ ЛЕС

Новая пасадачная машына «ЛМД-1», створаная ў Беларускай навукова-даследчым інстытуце лясной гаспадаркі, рэкамендавана Дзяржаўнай камісіяй да доследна-прамысловай вытворчасці. Прызначэнне яе — пасадка лесу на выпрацаваных і асушаных тарфяніках. Машына з поспехам можа выкарыстоўвацца і на закладцы полеахоўных палос, усіх іншых лесапасадачных работах.

ЛЯКАРСТВЫ АДПРАЎЛЯЮЦА ЗА РУБЕЖ

У дзесятках дзяржаў, ужо не гаворачы пра нашу краіну, вядома прадукцыя Мінскага завода медыцынскіх прэпаратаў. Пяць гадоў завод не ведае рэкламацый.

Нядаўна вялікія партыі кровазаменніка поліглюкіну і тэтрацыкліну адпраўлены ў Мангольскую Народную Рэспубліку, на Кубу, у Дэмакратычную Рэспубліку В'етнам.

Часта за рубяжом атрымліваюць ад мінчан данамогу не толькі ў выглядзе

лякарстваў. Цяпер, напрыклад, заводскія спецыялісты працуюць у Іраку на асваенні завода антыбіётыкаў, які пабудаван там пры дапамозе Савета Саюза.

УНІВЕРСАЛЬНЫЯ СТАНКІ

Участак станкоў з праграмным кіраваннем створан на станкабудуўнічым заводзе «Чырвоны барашбіт» у Оршы. На іх апрацоўваецца каля сарака дэталей. Прадукцыйнасць працы ўзрасла ў два-тры разы.

Да канца года на станках з праграмным кіраваннем будзе апрацоўвацца больш як сто дэталей.

БЕЗ АДЗІНАЙ АПОРЫ

Калектыў інстытута «Белгіпрагандаль» завяршыў распрацоўку праекта калгаснага рынку, які мяркуецца ўзвесці ў Мінску. Дах галоўнай залы, над якой адначасова змогуць працаваць 1 200 прадаўцоў, ставіцца без адзінай апоры. Вакол велізарнага павільёна будзе яшчэ 1 800 месц для сезоннага гандлю пад адкрытым небам. На тэрыторыі рынку ўзнімуцца шматпавярховая гасцініца, рэстаран, дом быту. Будаўніцтва комплексу, пад які адведзена дзесяць гектараў, пачнецца ў будучым годзе.

ЗДРАЎНІЦА НА БЯРЭЗІНЕ

У санаторыі імя Леніна ў Бабруйску ўступіў у строй новы лячэбны корпус на 250 месц. Светлыя прасторныя пакоі, разлічаныя на двух чалавек,

абсталяваны прыгожай сучаснай мэбляй. На кожным паверсе — па два холы. Ёсць спецыяльныя пакоі для настольных гульняў і адпачынку.

Цяпер у санаторыі праводзяцца работы па добраўпарадкаванню пляжа, абсталёўваюцца памяшканні для прыёму паветраных і сонечных ваннаў у зімовы час.

ДЛЯ ВАРШАЎСКАЙ «НАТАШЫ»

Лялькі з саломы і льновалакна, вытачаныя з дрэва персанажы «Паўлінкі», пано, інкруставаныя саломкай, шкатулкі, куфэры і сурвэтки з чароту — усяго 104 назвы беларускіх сувеніраў атрымалі «запрашэнне» ў Польскую Народную Рэспубліку. Гэты заказ для варшаўскага магазіна «Наташа», які гандлюе савецкімі таварамі, зрабіў у рэспубліканскай канторы «Белгалантарэя» дырэктар цэнтральнага аб'яднання па гандлю ювельнымі вырабамі і сувенірамі Казімеж Навакоўскі.

Польскія пакупнікі атрымліваюць таксама з Беларусі прадметы хатняга ўжытку, кандытарскія вырабы, валены абутак, фотаапараты «Чайка» і некаторыя іншыя тавары. Польшча ў сваю чаргу паставіць Беларусі розныя спорттавары, мэблю, скураную і тэкстыльную галантарэю, галаўныя ўборы і некаторыя іншыя тавары.

ГОМЕЛЬСКАЯ МЭБЛЯ

Удала прадуманая кампазіцыя, своеасаблівыя ар-

хітэктурныя формы, добра падабраныя колеры, адзелка поліэфірнымі лакамі робяць мэблю Гомельскага вытворчага дрэваапрацоўчага аб'яднання прыгожай і сучаснай. Яна карыстаецца павышаным попытам у пакупнікоў. Аднаму з набораў гомельскай мэблі дзяржаўная камісія прысудзіла Знак якасці. Гэта сталовы гарнітур, у які ўваходзяць тры камбінаваныя шафы, абедзены стол і шэсць крэслаў.

У гэтым годзе ў Беларусі будзе выпушчана мэблі больш чым на 100 мільёнаў рублёў.

ЛЕН — У МОДЗЕ

Мадэльеры-канструктары Мінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў распрацавалі новыя ўзоры адзення на 1972 год. Цікавасць выклікае калекцыя жаночых сукенак з льяновых тканін. Асаблівасцю ўсіх мадэлей з'яўляецца вышыўка. Яна вельмі ўпрыгожвае адзенне і надае яму нацыянальны каларыт.

Цікавай з'яўляецца і калекцыя адзення, распрацаваная для Бельгіі. Па шматлікіх просьбах пакупнікоў мадэльеры вядуць работу над мадэлямі адзення для поўных жанчын.

ЛЯСНЫ МУЗЕЙ

У будынку Быхаўскага лягаса адкрыўся лясны музей. У экспазіцыі выстаўлены чучалы аленяў, дзікоў, казуль, янотападобных сабак, лісіц, зайцоў, фазанаў і іншых жывагоў лесу. Багатыя калекцыі і расліннага свету.

Жаночыя зімовыя чаравікі шыюцца для тых, хто носіць паліто «мідзі». Колеры іх самыя разнастайныя, металічныя ўпрыгожванні — пад бронзу, сярбро.

Ва ўсе куткі нашай краіны адпраўляюць мінскія абутнікі сваю прадукцыю. Толькі ў гэтым годзе аб'яднаннем «Прамень» будзе выпушчана 13 мільёнаў 600 тысяч пар абутку, значная частка якога шыецца да асенне-зімовага сезона.

Л. ЛАМСАДЗЕ.

СЕГОДНЯ В НОМЕРЕ

ДЛЯ ТЕХ, КТО НЕ ЧИТАЕТ ПО-БЕЛОРУССКИ

Передовая статья «ВЕЧНАЯ ВАРТА МУЖНАСЦІ» посвящена открытию мемориального комплекса «Брестская крепость-герой». Незгладимое впечатление производят монументальные скульптурные композиции в сочетании с руинами оборонительных сооружений — подлинными свидетелями мужества и стойкости советских бойцов.

Обществу Красного Креста БССР исполнилось 50 лет. Оказание помощи голодающим Поволжья в первые послереволюционные годы, забота о детях, потерявших родителей, большая санитарно-эпидемиологическая работа — немало добрых дел на счету этой массовой общественной организации. [ПАУСТАГОДДЗЯ ДОБРЫХ СПРАЎ], 3 стр.].

Издавна город и деревня коренным образом отличались друг от друга своим внешним обликом. Это различие было вызвано в первую очередь социальными условиями, характерными особенностями трудовой деятельности людей. В наши дни происходит стирание граней между трудом сельскохозяйственного и промышленного рабочего, исчезает разница в материальном и культурном уровне их жизни. Как отразится это на облике деревни будущего? Размышления на эту тему, а также рассказ о крупном строительном эксперименте в селах Белоруссии вы найдете в статье «ЗАУТРАШНЯЯ ВЁСКА — БЕЗ ШАБЛОНУ» [4 стр.].

Советское государство заботливо относится к каждому человеку, давая право на получение образования, на труд и отдых. Но неизмеримо возрастают эти заботы, если человек попал в беду, если он имеет какие-то физические недостатки. «НЕ БУДЗЕ СВЕТУ АДЗІНОЦТВА» — в заголовке этой статьи, помещенной на 4-5 стр., вынесен девиз, под которым работают врачи, педагоги, профсоюзные активисты Белорусского общества глухих.

ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ● ФАКТЫ ● ПАДЗЕІ ● ЛЮДЗІ ●

ПРАПАНОУЮЦЬ МІНСКІЯ АБУТНІКІ

Яркія фарбы восені ўпрыгожылі вуліцы. Усё часцей капрызнічае надвор'е, а раніцамі празрыстая накідка туману пакрывае горад.

Абутнікі Мінскага аб'яднання «Прамень» пачалі рыхтавацца да асенне-зімовага сезона яшчэ ў красавіку. Цяпер у цэхах аб'яднання шыюць лакавыя боты з перламутравым эфектам, асеннія ўцепленыя туфлі, мужчынскія паўботы на

футры. Прыгожа выглядае дзіцячы абутак: яркіх, сакавітых таноў, ён аздабляецца аплікацыяй.

Чаравік нараджаецца на паперы і з паперы. Ён акуратна выкройваецца, прыклеіваецца на капы, і пачынаецца абмеркаванне кожнага раменьчыка, кожнай строчки. Улічваецца напракмат моды, узрост пакупніка і нават асаблівасці яго паходкі. Прычым абутак павінен

ствараць пэўны ансамбль у адзенні. Сёлета жаночыя паліто значна падоўжыліся, гэтая тэндэнцыя ўнесла новаўвядзенне і ў абутковую прамысловасць. Зніклі ультрамодныя абцасы, боты сталі невысокімі, зручнымі, з прыгожай адзелкай. Мадэльеры Н. Макарэвіч і Н. Трафімовіч распрацавалі «рускі бот» на натуральнай футры. Яго арыгінальны сучасны пакрыў з няяркай адзелкай спадабаецца многім модніцам.

ДВЕ СИСТЕМЫ— ДВА РЕЗУЛЬТАТА

Сдвиги в социальной структуре, как лакмусовая бумажка, показывают изменения, происходящие в обществе в связи с научно-технической революцией. В развитых странах повсеместно происходит постепенная передвигка работающего населения из так называемых первичных отраслей (сельское хозяйство и добывающая промышленность) во вторичные (обрабатывающая промышленность) и особенно в третичные (транспорт и сфера обслуживания, а также наука, образование, здравоохранение и т. д.).

В Соединенных Штатах уже в середине 50-х годов численность занятых в непродовольственных отраслях превысила занятость в промышленности и сельском хозяйстве, вместе взятых.

Это связано с такими характерными чертами современного капитализма, как развитие государственно-монополистических тенденций и бюрократизация общества. С другой стороны, падение численности сельскохозяйственного населения — результат разорения мелких и средних крестьянских хозяйств, которое приняло в капиталистических странах поистине гигантские масштабы. Но в то же время относительное сокращение производительного населения есть бесспорный показатель экономического и технического прогресса, на что обращал внимание еще К. Маркс.

В условиях капитализма социальные изменения приводят к появлению общественных антагонизмов, к обострению классовых конфликтов. В условиях социализма развивается противоположный процесс: укрепляется социальное и морально-политическое единство всего народа. «Политика партии, — говорил на XXIV съезде Л. Брежнев, — направлена на то, чтобы содействовать сближению рабочего класса, колхозного крестьянства, интеллигенции, постепенному преодолению существенных различий между городом и деревней, между умственным и физическим трудом.

Это — один из главных участников строительства бесклассового коммунистического общества».

Посмотрим более конкретно, как в условиях социализма развивается процесс межотраслевых передвижек населения. В социалистических государствах, естественно, не действуют специфические для капитализма причины роста сферы услуг. В Советском Союзе, например, реклама никогда не примет такого широкого характера, определяемого межкапиталистической конкуренцией, как в США. Но и в СССР доля занятых в материальном производстве относительно сокращается. Если в 1950 году эта доля (исключая транспорт) составляла 72,5 процента всего работающего населения, то в 1968 году — уже 65 процентов. Это снижение шло главным образом за счет сокращения числа занятых в сельском хозяйстве, на которое в 1968 году приходилось 29 процентов.

Занятость в сельском хозяйстве СССР будет сокращаться и в дальнейшем за счет внедрения новой техники и повышения продуктивности. При этом продолжится процесс изменения состава сельскохозяйственного населения. Сегодняшний и в еще большей степени завтрашний день советской деревни определяют механизаторы, агрономы, техники, инженеры и экономисты, то есть квалифицированные специалисты. В СССР нет и не может быть проблемы разорения крестьянских хозяйств. Сельская молодежь, получая образование, как правило, остается работать в деревне, но, естественно, она занимается уже более квалифицированным трудом, чем ее отцы.

В течение ближайших лет в основном стабильно останется занятость на транспорте. Если она и будет увеличиваться, то лишь за счет авиационного и автомобильного транспорта. Рост занятости в советской промышленности и строительстве будет продолжаться, хотя и не

такими высокими темпами, как прежде.

В здравоохранении, просвещении и науке в 1950 г. было занято 7,7 процента самостоятельного населения СССР, а в 1968 году — уже 14,7 процента. В общей сложности в сфере услуг в СССР работает менее 25 процентов. Но эта численность не может обеспечить быстро растущих потребностей населения. Поэтому в будущем в СССР сохранится высокий темп роста числа работающих в сфере услуг.

Теперь посмотрим, как сказывается воздействие научно-технической революции на профессионально — квалифицированном составе трудящегося населения в странах социализма и в капиталистических странах? Наблюдается, во-первых, быстрый рост числа работников нефизического труда наряду с относительным, а иногда и абсолютным сокращением численности рабочих физического труда.

Во-вторых, особенно быстро растет численность инженерно-технических и научных работников.

В Советском Союзе в 1960 году работало 8 784 000 человек с высшим и средним специальным образованием. К ноябрю 1968 года их было уже почти вдвое больше, а именно 14 956 000. Эта специальная группа, по прогнозам Института конкретных социальных исследований Академии наук СССР, вырастет к 1975 году до 22,7 миллиона человек (18,5 процента занятых), превзойдя к тому времени численность крестьянства. В США профессиональная группа — «специалисты, ИТР и родственные профессии» за 1950—65 гг. увеличилась на 4,4 миллиона человек. По сравнению с другими категориями это в несколько раз более высокие темпы роста.

В связи с ростом среди работающих доли лиц нефизического труда встает вопрос о соотношении этой социальной группы с рабочим классом. В свое время марксисты четко отделяли рабочий класс от служащих и интеллигенции, и это было правильно: слишком велика была разница в уровне доходов и образе жизни, определяющаяся различиями в общественной организации труда. Однако сейчас положение заметно изменилось: подавляющее большинство интеллигенции и служащих в развитых ка-

питалистических странах стало в полном смысле слова «пролетариями умственного труда». Их заработки приблизились к средней зарплате рабочих, а в ряде случаев оказываются даже ниже ее, в производственной структуре они играют ту же роль «винтиков» рабочего механизма, от собственности на средства производства они столь же далеки, как и рабочие. Соответственно меняется и самооценка рядовых служащих, большая часть которых в США теперь, в отличие от того, что было 15—20 лет назад, относит себя к рабочему классу.

На факты такого характера обратили внимание участники дискуссии о структуре рабочего класса капиталистических стран, организованной журналом «Проблемы мира и социализма». Они пришли к выводу, что «масса инженерно-технических и научных работников входит в пролетариат как особый, более привилегированный его слой» и что конторские и торговые служащие относятся к тому же классу, хотя и «принадлежат к менее развитой в классовом отношении, менее организованной части пролетариата».

В социалистическом обществе тенденция к втягиванию инженерно-технической интеллигенции в состав «совокупного рабочего» осуществляется с тем большей силой, что здесь нет оснований для возникновения антагонистического противоречия между правящим рабочим классом и интеллигенцией, тогда как в капиталистическом обществе некоторые ее группы, приобретая собственность на средства производства, выбиваются в состав господствующего класса.

Социалистическое общество развивается в направлении преодоления социальных различий, по пути всеобщей «интеллектуализации». При коммунизме, когда труд каждого человека приобретает творческий характер, когда небывало поднимется культурный уровень всех трудящихся, интеллигенция, как это отмечается в Программе КПСС, «перестанет быть особым социальным слоем» и отождествится со всем обществом.

О росте культуры и образованности советского рабочего класса свидетельствуют цифры последних переписей населения. Если в 1959 году на каж-

дую тысячу рабочих приходилось 386 человек с высшим и средним образованием, то теперь — уже более 550 человек. «Рабочий класс, — говорил на XXIV съезде КПСС Л. Брежнев, — был и остается основной производительной силой общества. Его революционность, дисциплинированность, организованность и коллективизм определяют его ведущее положение в системе социалистических общественных отношений».

В середине 50-х годов основатель кибернетики Норберт Винер в своей книге «Кибернетика и общество» написал следующую многозначительную фразу: «Совершенно очевидно, что внедрение автоматических машин вызовет безработицу, по сравнению с которой современный спад производства и даже кризис 30-х годов покажутся приятной шуткой». Сегодня эта фраза оказывается дополнительным примером рискованности односторонних пророчеств. Верно, что безработица является неотъемлемой спутницей капитализма. В США, например, она в последнее время заметно выросла. Еще в сентябре 1970 года она подскочила до рекордной за последние годы цифры — более 5 процентов общей численности рабочей силы.

Верно также, что автоматизация в условиях капитализма влечет за собой безработицу, но прежде всего для трудящихся низкой квалификации. Поэтому, кстати, столь велика доля безработных в негритянском населении США (среди молодежи — до 25 процентов), что неграм как «низшей», с точки зрения американских правящих кругов, расе гораздо сложнее получить образование. В то же время в США, и другие развитые капиталистические страны систематически испытывают нехватку, временами довольно острую, квалифицированной рабочей силы, особенно по новым профессиям, порожденным научно-технической революцией.

Фетишизм опасен в любой форме, в том числе и фетишизм машин. Можно, конечно, рисовать апокалиптические картины подавления роботами человека, но в конечном счете без человека эти роботы не смогли бы появиться. Французский академик Луи де Бройль был совершенно прав, когда сказал, что главным двигателем научного прогресса был и останется человеческий разум.

Евгений АМБАРЦУМОВ,
кандидат исторических наук.
АПН.

ПАЎСТАГОДДЗЯ ДОБРЫХ СПРАЎ

ТАВАРЫСТВУ ЧЫРВОНАГА КРЫЖА БССР—50 ГОД

З першых жа дзён свайго існавання Беларускае таварыства Чырвонага Крыжа пачало летаць выдатных спраў, несучы людзям дабро. У 1921 годзе з Беларусі накіроўваецца спецыяльны атрад медыцынскіх сясцёр з медыкаментамі, вопраткай і гаспадарчым інвентаром для аказання дапамогі галадаючым Паволжы. У рэспубліцы таварыства дапамагае бежанцам, якія выратаваліся ад беларускіх інтэрвентаў. Для гэтага адкрываліся інтэрнаты, шпіталі, спецыяльныя пункты харчавання. Больш за 30 тысяч бежанцаў атрымалі харчаванне, вопратку, абутак. Ім аказвалася медыцынская дапамога.

У 1923 годзе Таварыства Чырвонага Крыжа Беларусі ўвайшло ў Саюз Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца СССР, а ў 1926 годзе яно было прынята ў склад членаў Міжнароднага Камітэта Чырвонага Крыжа. З гэтага часу ў рэспубліцы пачалася работа па арганізацыі гурткоў першай медыцынскай дапамогі і стварэнню санітарных пастоў і санітарных дружын. Пазней яны сталі адной з асноўных форм санітарна-аздараў-

ленчай і санітарна-абарончай работы сярод насельніцтва. У 1928 годзе была наладжана сістэматычная падрыхтоўка медыцынскіх сясцёр. Да гэтага часу ў рэспубліцы функцыяніравала ўжо больш за 60 лекава-прафілактычных устаноў Чырвонага Крыжа.

Да пачатку 1941 года таварыства аб'яднала звышшасці тысяч пярвічных арганізацый, якія налічвалі 275 тысяч чалавек. У гады Вялікай Айчыннай вайны большасць медыцынскіх работнікаў — урачоў, фельчароў, медыцынскіх сясцёр Чырвонага Крыжа і санітарных дружынніц рэспублікі — удзельнічалі ў барацьбе з ворагам на франтах і ў партызанскіх атрадах, самааддана працавалі ў шпіталях, у санітарна-эпідэміялагічных атрадах Чырвонага Крыжа і лекава-прафілактычных установах аховы здароўя.

За праяўленыя гераізм і мужнасць у Вялікай Айчыннай вайне многія медыцынскія работнікі Беларусі былі ўзнагароджаны ордэнамі і медалямі.

У пасляваенны перыяд Таварыства Чырвонага Крыжа Беларусі пачынае шэфстваваць над дзецьмі-сіротамі,

сем'ямі загінуўшых воінаў, інвалідамі Вялікай Айчыннай вайны. Толькі за 1944—1948 гады ў фонд дапамогі дзецям-сіротам Таварыства Чырвонага Крыжа БССР сабрала каля 7 мільёнаў рублёў. На шэфскія сродкі ў 1947 годзе быў адкрыты санаторны піянерскі лагер. У гэтым лагеры штогод адпачывала да 600 дзяцей-сірот. Акрамя таго, камітэты таварыства ажыццяўлялі шэфства над 250 дзіцячымі дамамі, 42 шпіталямі, дамамі інвалідаў Айчыннай вайны, над многімі інвалідамі і сем'ямі загінуўшых воінаў.

У гэты ж перыяд арганізацыя Таварыства Чырвонага Крыжа рэспублікі накіроўвае свае намаганні на дапамогу органам аховы здароўя па ліквідацыі санітарных вынікаў фашысцкай акупацыі. Ужо ў маі 1944 года ў рэспубліцы працавала 9, а праз год — 15 санітарна-эпідэміялагічных атрадаў, якія ў гарадах і сельскіх раёнах ліквідавалі ачагі эпідэміялагічных захворванняў.

Актыўна ўдзельнічаюць арганізацыі Таварыства Чырвонага Крыжа ў руху за добраўпарадкаванне і санітарную культуру гарадоў і на-

селеных пунктаў. Гэта можна бачыць на прыкладзе работы санітарных дружын Мінска. Адна з самых вялікіх дружын дзейнічае на аўтазаводзе. У ёй больш 12 тысяч членаў, якія аб'яднаны ў 56 цэхавых арганізацый. Санітарныя дружынніцы займаюцца добраўпарадкаваннем тэрыторыі завода і Заводскага раёна. Іх рукамі за апошні час пасаджана больш за 10 тысяч кустоў.

Актыўна таварыства на прадпрыемстве ўдзельнічаюць у камісіях па культуры вытворчасці, наведваюць хворых, дапамагаюць заводскім медыкам рабіць прафілактычныя агляды і праводзіць прафілактыку захворванняў.

Выдатна наладжана работа санітарных дружын на многіх прадпрыемствах сталіцы і іншых гарадоў.

Саветскі ўрад высока ацаніў гуманную дзейнасць таварыства, яго вялікую дапамогу ахове здароўя, актыўную барацьбу за мір і дружбу паміж народамі, узнагародзіўшы Саюз Таварыстваў Чырвонага Крыжа і Чырвонага Паўмесяца СССР ордэнам Леніна.

С. ВАСІЛЬЕЎ.

На многіх рэках нашай краіны можна ўбачыць быстраходныя катэры на падводных крылах, пабудаваныя на Гомельскім суднабудаўнічым — суднарамонтным заводзе. НА ЗДЫМКУ: цэх, у якім нараджаюцца катэры на падводных крылах. Фота Ч. МЕЗІНА.

ЗАЎТРАШНЯЯ ВЁСКА — БЕЗ ШАБЛОНУ

ПАД ТАКОЙ НАЗВАЙ ПОЛЬСКИ ЧАСОПІС «ПЕРСПЕКТИВЫ» АПУБ-ЛІКАВАЎ АРТЫКУЛ СВАЙГО КАРЭСПАНДЭНТА ВОЙЦЕХА КУБЦКАГА ПРА СЕЛЬСКУЮ АРХІТЭКТУРУ БЕЛАРУСІ. ЗМЯШЧАЕМ ГЭТЫ АРТЫКУЛ У СКАРОЧАНЫМ ВЫГЛЯДЗЕ.

ПІШУТ ЗЕМЛЯКІ ТРУДНОЕ І ЖАРКОЕ ЛЕТО

Лето ў нас в этом году было на редкость жаркое — температура 90—95 градусов днем и до 85 ночью. Духота подчас становилась невыносимой. Но это еще, как говорится, полбеды. Нынешним летом в нашей стране стоял политический и долларовой накал — господин доллар теряет силу и могущество на мировом рынке. А это хуже и опаснее переходящей августовской духоты.

Наше правительство старается охладить этот накал и даже объявило о замораживании цен и зарплаты. Но такие меры идут на пользу не нам, труженикам, а Уолл-стрит. Рабочие понимают, что монополисты хотят за их счет укрепить расшатанную экономику. Этот номер, видно, не пройдет. Американский рабочий нынче не тот, что был 10—12 лет тому назад, он больше понимает, дальше видит и обмануть его не так просто.

Словом, положение в нашей стране невеселое. Никто не знает, чем все это кончится. Пока видно лишь одно: монополисты наступают на жизненный уровень рабочих, а рабочий класс не намерен отказываться от того, что завоевано десятилетиями упорной борьбы.

Гордей БУСЬКО.
США.

Горадабудаўнікі, архітэктары, сацыёлагі, эканамісты, спецыялісты сельскай гаспадаркі і прадстаўнікі яшчэ прынамсі тужына новых навуковых галін спрачаюцца наконт аблічча будучай вёскі. Усе згаджаюцца, што гэтая вёска павінна быць сучаснай, толькі ніхто не можа дакладна высветліць, як яна будзе выглядаць на практыцы.

Прыхільнікі чыста эканамічнага пункту гледжання гавораць, што сучасная — гэта такая вёска, якая, выкарыстоўваючы ўсе дасягненні навукі і тэхнікі, можа «выціснуць» з зямлі максімум прадуктаў пры як мага ніжэйшых выдатках. Супраць такога погляду пратэстуюць палітыкі і сацыёлагі, называючы яго «вузкім эканамізмам». Горадабудаўнікі і архітэктары таксама выступаюць супраць «вузкага прадуктывізму» ў поглядах на эвалюцыю вёскі, але, апрача тэарэтызавання наконце таго, што вёска павінна застацца вёскай і ў той жа час даць сваім жыхарам гарадскі стандарт жыцця, яны амаль нічога больш не ўносяць у практыку. Тым цікавейшым можа аказацца падыход да справы гаспадарчых і грамадскіх дзеячоў, будаўнікоў Беларусі, якія паставілі ўрэшце выбранага з дастойна шляхам шырокага эксперыментавання.

Беларуская вёска ў маштабах рэспублікі — гэта месца працы і жыцця 57 працэнтаў насельніцтва. І ўсё, што непасрэдна датычыць вёскі, з'яўляецца большасцю беларускага грамадства. Такое становішча вымушае, з аднаго боку, падыходзіць да праблем вёскі з вялікай разважліва-

сцю і пазбягаць непрадуманых рашэнняў, з другога ж, абавязкова займацца гэтымі праблемамі як мага інтэнсіўней і не адкладваць іх.

А самая важная праблема вёскі ў чым: вясковых людзей трэба забяспечыць сучаснымі, светлымі памяшканнямі з цэнтральным ацяпленнем, газам, электрычнасцю, гаражамі, каналізацыяй; школамі — добрымі, як след абсталяванымі і размешчанымі так блізка ад месца жыхарства, каб дзецям не выбірацца ў школу ў далёкіх вандроўках; трэба людзям даць кіно і кафэ, а таксама і клуб, а маладым — прыстойны стадыён з асноўнымі прыстасаваннямі для найбольш папулярных гульняў і лёгкай атлетыкі і г. д. Ажыццяўленне гэтай праграмы ў сітуацыі, калі насельніцтва разгрупавана ў некалькіх тысячках вёсак (а ўлічваючы асобныя дамы наводшыбе — нават у сотнях тысяч населеных пунктаў), немагчыма. І не толькі з пункту гледжання эканамічнага, але і тэхнічнага.

Адказ напрошваецца сам: патрэбна канцэнтрацыя насельніцтва шляхам канцэнтрацыі жыллёвага і сацыяльнага будаўніцтва. І вось беларускі Дзяржбуд ажыццяўляе першы этап свайго вялікага сельскага эксперыменту. Агульная перадумова: зменшыць колькасць сельскіх населеных пунктаў да 6 тысяч. І адразу новае пытанне: дзе іх размясціць? Лакалізацыя можа ў гэтым выпадку прывесці да поспеху або паражэння ўсёе задумы.

Паводле лічбы такіх пасёлкаў (будзем пакуль называць

іх так), пры вядомай колькасці сельскага насельніцтва ў асобных раёнах, можна прыкніць велічыню гэтых пасёлкаў. Адрозніваецца, што яны будуць розныя — і па 2 000 жыхароў, і па 3 000 і болей. У прынцыпе такі пасёлак — гэта асобны калгас ці саўгас, магчыма з уласнай сельскагаспадарчай прамысловасцю, якая забяспечыла б належнае выкарыстанне рабочай сілы ў перыяд адсутнасці палявых работ.

З плануемых умоў жыцця насельніцтва будучых пасёлкаў вынікаюць жыллёвыя нормы: 12 квадратных метраў плошчы на чалавека, для кожнага члена сям'і — асобны пакой і яшчэ адзін пакой — у запасе. Апрача таго, вядома, гаспадарчыя памяшканні, у якіх калгаснікі ці рабочыя саўгаса мог бы трымаць падсвінкі, карову альбо курэй...

Для пачатку выбраны сем раёнаў, і ў кожным ажыццяўляе новую праграму адзін саўгас альбо калгас. Недалёка ад Брэста — саўгас «Малеч», каля Гомеля — «Камуніст», пад Магілёвам — «Леніна», у аколках Віцебска — «Сялюты», пад Гродна — «Прагрэс», плюс два калгасы — імя Калініна каля Нясвіжа і «Чырвоная змена» ў Любанскім раёне.

Будуюць самі саўгасы і калгасы альбо спецыяльныя прадпрыемствы сельскага будаўніцтва. Фінансуе будоўлі кіраўніцтва саўгасаў альбо калгасаў ці дзяржава праз розныя ведамствы. Людзі купляюць кватэры ў калгасаў і саўгасаў (у кредит ці за наяўныя грошы) альбо толькі наймаюць. Як само ажыццяўленне, так і сістэма фінанса-

вання дапускаюць масу розных рашэнняў, і загадзя не вызначаецца, што будзе лепшым. Гэтыя лепшыя рашэнні трэба адшукаць, хаця, паводле думкі Дзяржбуда, вельмі праўдападобна, што не адна, а некалькі паралельна стасаваных сістэм найбольш задаволяць патрабаванні і ўлічаць магчымасці.

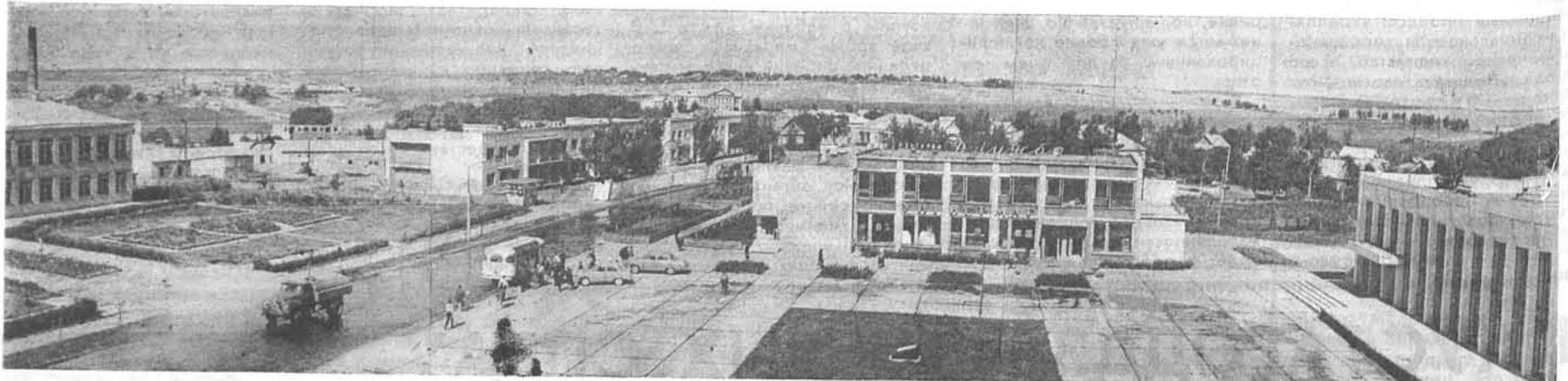
Таксама не вызначаецца загадзя, ці павінен быць толькі адзін населены пункт у кожным калгасе або саўгасе. У вельмі вялікім саўгасе «Сялюты» пад Віцебскам 22 пасёлкі. Паводле праграмы новай сеткі населеных пунктаў там павінна быць не больш за 4 пасёлкі, а ў саўгасе імя Калініна хочаць зменшыць колькасць населеных пунктаў з 8 да 2. Словам — без шаблону. Калгасам і саўгасам застаецца вялікі дыяпазон выбару ступені канцэнтрацыі насельніцтва і размяшчэння пасёлкаў. Будуюцца першыя сем «вёсак будучыні», вядуцца назіранні, што з гэтага атрымаецца.

З году ў год павялічваецца маштаб праграмы, якая з фазы ўступнага вопыту пераходзіць у этап ажыццяўлення пэўнай грамадска-эканамічнай палітыкі на беларускай вёсцы, прыносячы наглядны матэрыял для ўсплёгу Савецкага Саюза, а таксама многіх краін свету, якія змагаюцца з гордзівым вузлом эканамічных, грамадскіх і тэхнічных аспектаў працэсу мадэрнізацыі вёскі.

Цяжка прадвызначыць, што іменная беларуская канцэпцыя аказацца найлепшай і поўнаасцю прыдатнай, але заслуга яе стваральнікаў у тым, што яны змаглі выйсці за рамкі тэарэтычных разважанняў і зрабілі спробу практычнага ажыццяўлення сваіх планаў, якія далёка адыходзяць ад традыцыйнага аблічча вёскі і традыцыйнай «сельскай урбаністыкі».

НА ЗДЫМКУ: Цэнтральная сядзіба саўгаса «Леніна» Магілёўскай вобласці.

Фота М. ЖАЛУДОВЧА.

НЕ БУДЗЕ СВЕТУ АДЗІНОЦТВА

Ён прыйшоў на камісію без перакладчыка. Падаў дакументы, насцярожана гледзячы мне ў твар. Залеўскі, слесар-рамонтнік, чалавек, які не чуе і не гаворыць.

Ці можа ён працаваць ля станка, у цэху, дзе па пралётах снуюць электракары, а над галоўнымі кранамі носяць грузы?

Яшчэ год назад я не ведала, ці магу даць на гэта свой дазвол урача. Яшчэ год назад, калі да мяне прыйшла глуханямая жанчына па прозвішчу Ушакова, я жахнулася: без слыху працаваць на станку! Як можна, у каго праходзіла камісія, хто дазволіў? Задумаецца ж, не заўважыць... І вось ужо дзесяты страшных малюнкаў узнікаюць ва ўяўленні: Ушакова, збітая электракарам; Ушакова з рукою, расціснутай штампам; цяжкія пліты, якія наогул ніколі не падалі, абавязкова павінны ўпасці, таму што ў цэху працуе Ушакова, — бо яна ж не пачуе, не заўважыць, не адскокчыць своєчасова ўбок. Прай-

шло 5—6 мінут, пакуль я перажывала ўсе гэтыя ўяўляемыя жахі. Прайшло 6 і больш, калі ён не ўмяшалася Людміла Парфянюк, інструктар-перакладчык Мінскага электратэхнічнага завода, якая працуе з глуханямымі рабочымі: «Не трэба так палохацца, доктар. Яна працуе на станку паўгода, на іншых заводах глухія працуюць па шмат гадоў, і ні з кім нічога не здарылася. Любыя рабочыя з добрым слыхам можа павучыцца ў іх уважлівасці і асцярожнасці. Вы толькі вылучыце яе ад прастуды».

Потым Ушакова некалькі разоў прыходзіла да мяне на прыём. Прыгожая, заўсёды з густам апрапанутая, ветлівая і мілая жанчына. З ёю сапраўды нічога не здарылася.

Таму, аглядаючы Залеўскага, я ўжо не думала аб тым, ці зможа ён працаваць у цэху. Зможа, вядома. А ён, відаць, хваліваўся, таму што, калі я напісала «годны», раптам павесіла ўсміхнуўся, штосьці па-

чаў «расказваць» жэстамі. Мне вельмі зацэлася ведаць, аб чым жа ён хоча расказаць, таму што ў яго пантаміме хтосьці страляў (пры гэтым ён паказаў след ад ранення на назе), хтосьці няньчыў маленькае дзіця і хтосьці быў узнагароджаны ордэнам. У гэты час увайшла Людміла Парфянюк. Яна заўсёды з'яўляецца там, дзе ёсць яе падпечыня, яна ведае, што ім без яе цяжка.

Дарэчы, я зусім выпадкова даведалася, што Людміла Канстанцінаўна сама амаль не чуе, задаўшы ёй пытанне ў момант, калі яна на мяне не глядзела. Гаворачы з ёю, заўважыць гэта немагчыма, яна дасканала «чытае» з губ. Людміла Канстанцінаўна «пераклала» мне пантаміму Залеўскага: «Ён усё вайну ўспамінае. У партызанах быў. Глухога ж у бой не пусціш. Рабіў, што ўмеў. Рамантаваў зброю, рабіў бомбы. Быў паранены, узнагароджаны. А цяпер выдатны слесар-рамонтнік, бацька дваіх дзяцей».

Другі цэх, інструментальны

аддзел. Тут гаспадарыць слесары-інструментальшчыкі высокай кваліфікацыі. Робяць яны штампы. Работа патрабуе кемлівасці, творчага мыслення. Вікенці Кандэр і Анатоль Іваноў, якія з дзяцінства не чуюць, не гавораць, працуюць на гэтым участку некалькі год. Жывуць, як усе. Ходзяць у кіно, займаюцца спортам, гадуць дзяцей. Дзеці чуюць, ходзяць у школы, у дзіцячыя сады.

А ў гэтай вялізнай зале, застаўленай кульманамі, — канструктарскае бюро завода. Тут таксама некалькі глуханямых канструктараў. Сярод іх Уладзімір Чысцякоў, вядучы канструктар, аўтар раду станкоў для мінскіх трактарнага, матарнага, Горкаўскага аўтазавода. Там жа працуе Георгій Ліснэйскі, таленавіты інжынер, які карыстаецца ўсеагульнай пашанай.

Сур'ёзны фізічны недахоп гэтых людзей кампенсуецца найвялікшай маральнай паўнацэннасцю, упартасцю, велізар-

ным жаданнем быць карыснымі. Яны ўмеюць рабіць усё, што дадзена нам, фізічна-здоровым людзям. І чым цяжэй ім гэта даецца, тым больш каштоўныя іх веды, іх ўменне, імкненне знайсці сваё месца ў жыцці.

У Таварыстве глухих мне казалі выразкі з мінскіх газет за 1969 год, у якіх было апісана падарожжа слесара Мінскага мотавелазавода Уладзіміра Ярэца, які за 158 дзён праехаў на матаролеры з Мінска ва Уладзіслаўск цераз Карпаты, Крым, Каўказ, Сярэдняе Азію. Аб адным толькі не ўспаміналася ў гэтых нататках, што падарожнік — глуханямая.

Так часта бывае: нязвычайна здаецца непраўдападобным. Глухі вадзіцель — неверагодна! Аказваецца, магчыма. У некалькіх гарадах — Маскве, Ленінградзе, Бранску, Чэлябінску арганізаваны доследныя курсы глухих шафёраў для навучання ваджэнню асабістых машын. Калі эксперымент будзе паспяховым, аматарскія правы вадзіцеля змогуць атрымаць усе глухія, якія жадаюць мець машыны.

Тэатральныя калектывы Таварыства глухих, якім многа год кіраваў заслужаны артыст БССР А. Трэпель, атрымаў званне на-

Летам група канадскіх турыстаў — нашых землякоў — наведвала калгас «Пам'яць Леніна» Клецкага раёна. Падчас гутаркі са старшынёй калгаса хтосьці спытаў: «А як цяпер людзі зберагаюць грошы — няўжо, як і даўней, хаваюць дома ў закутку!» Старшыня адказаў, што калгаснікі захоўваюць свае грошы не дома, а ў ашчаднай касе. Гэта зацікавіла многіх землякоў, і таму сёння мы прапануем чытачам тлумачэнне, што такое дзяржаўная працоўная

АШЧАДНАЯ КАСА

Даўней, прыдбаўшы сотню-другую рублёў або золотых, чалавек сапраўды хаваў іх дома. Зараз «панчоха з грашыма» існуе толькі ў народным гумары, бо гарадскія і вясковыя жыхары шырока карыстаюцца паслугамі ашчадных кас, мэта якіх — даць насельніцтву магчымасць надзейна захоўваць свабодныя грошы, рабіць грашовыя разлікі, а таксама садзейнічаць назапашэнню зберажэнняў і выкарыстанню іх у інтарэсах развіцця народнай гаспадаркі.

Кожны збірае грошы для сваіх асабістых патрэб. Адна сям'я запланавала купіць аўтамабіль, другая — дарагую мэблю, трэцяя — набыць кватэру ў кааператыўным доме; халасцяку неабходна значная сума для будучага вясялля... Патрэбы і планы самыя разнастайныя.

Колькі ж у рэспубліцы ўкладчыкаў ашчадных кас? Многа — 2 мільёны 599 тысяч. А колькі яны захоўваюць там грошай? Астранамічная лічба — 1 мільярд 627 мільёнаў 300 тысяч рублёў. Прычым варты дадаць, што адначасова з ростам дабрабыту насельніцтва расце сума ўкладаў. За мінулыя пяцігодку яна ўзрасла на 928,8 мільёна рублёў або больш чым у 2,9 раза, а ў сельскай мясцовасці — у 3,7 раза. 286 чалавек з кожнай тысячы жыхароў Беларусі — укладчыкі ашчадных кас, сярэдняя велічыня іх укладаў — 614 рублёў.

Прыведзеныя лічбы — сведчанне не толькі народнага дастатку, але і вялікай папулярнасці ашчадных кас, якіх у рэспубліцы налічваецца 3 119.

Растлумачым жа сутнасць ашчаднай справы.

Сямейны бюджэт грамадзяніна дазваляе адкладваць пра запас пэўную суму грошай. Ён накіроўваецца ў ашчадную касу. Там яму прапануюць пяць розных відаў укладаў. Самы распаўсюджаны з іх — да запатрабавання. Пэўнаму віду захаванне грошай не абумоўлена ніякім тэрмінам, іх можна забраць у любы час поўнасьцю або часткова. Тэрміновы ўклад захоўваецца азначаны тэрмін, аднак не менш шасці месяцаў. Умоўны ўклад павінен быць чым-небудзь абумоўлены: укладчык можа атрымаць накопленую суму, напрыклад, пасля заканчэння школы, інстытута, дасягнуўшы сталага ўзросту. Уклад на бягучы рахунак характэрны тым, што каса выдае ўкладчыку не ашчадную, а чэкавую і разліковую кніжкі, з дапамогай якіх можна весці разлікі чэкамі. Выгрышны ўклад адрозніваецца ад астатніх тым, што даход па ім выплачваецца ў форме выйгрышаў, а не працэнтаў. Сума выйгрышаў залежыць ад велічыні ўкладу і тэрміну яго захавання ў ашчаднай касе.

Дарэчы, які даход атрымае грамадзянін ад пакладзенай у касу сумы? Уклады да запатрабавання, умоўны і на бягучы рахунак прыносяць 2 працэнты даходу ў год, а тэрміновы — 3 працэнты. Калі грошы з тэрміновага ўкладу забраць раней, чым праз 6 месяцаў, то даход ад іх складзе толькі 2 працэнты.

Цэласць грашовых сум і каштоўнасць, якія давераны ашчадным касам, гарантуецца ўрадам краіны. Укладчык з яўнаецца поўным гаспадаром свайго ўкладу. Ён можа мець у касе адзін або некалькі рахункаў, быць адначасова ўкладчыкам у некалькіх касах, мае права забраць усю суму або частку яе ў любы час. Звесткі аб свайх укладчыках, аб сумах іх укладаў і зробленых імі грашовых аперацыях ашчадныя касы захоўваюць у тайне.

Акрамя аперацый з укладамі, ашчадныя касы маюць рад іншых абавязкаў. Яны прымаюць ад насельніцтва самыя разнастайныя плацэжы: кватэрную плату, плату за камунальныя паслугі, страхуюку, выплаты па пазыках, штрафы і г. д.

Абагульніць сказанае можна наступным чынам: дзяржаўная працоўная ашчадныя касы аказваюць вялікія паслугі ўсяму насельніцтву.

роднага. Немагчымае аказваецца магчымым, неажыццявімае — ажыццяўляецца.

Аб гэтым з горадскога расказвае старшыня абласнога аддзела Таварыства глухіх Уладзімір Парфянюк. Пра сябе расказваць не хоча. Сёе-тое аб ім я даведалася ад яго жонкі Людміль Канстанцінаўны. Аглух у дзяцінстве. Скончыў школу глухіх дзяцей, потым — тэхнікум. Шмат год працаваў канструктарам, быў абраны старшынёй абласнога аддзялення глухіх. Пра работу сваю, пра таварыства Уладзімір Лявонавіч гаворыць з захвапленнем. Дарэчы, размаўляе ён дасканала. Каля дзвюх гадзін слухаю яго расказ:

— Вы ведаеце, што ў царскай Расіі глуханямыя лічыліся душэўна хворымі? — далей ідзе невялікі экскурс у гісторыю (Уладзімір Лявонавіч піша аб гэтым кнігу). — Так, больш за 4 000 глухіх, што жыўць цяпер у Мінскай вобласці, сто гадоў назад былі б выкінуты з жыцця, а цяпер сярод іх толькі 600 непісьменных — усё гэта людзі старога ўзросту.

— Вельмі многа зроблена для глухіх у Беларусі: дзіцячыя сады, інтэрнаты, школы, вялікае вучэбна-вытворчае

прадпрыемства ў Мінску, школа трэнераў пры фізкультурным інстытуце. Мы навучаем глухіх пісьменнасці, даём адукацыю, займаемца працаўладкаваннем.

Многа расказвае Уладзімір Парфянюк пра старшыню Рэспубліканскага таварыства глухіх Героя Савецкага Саюза Мікалая Шарко.

— Ён кіруе таварыствам з 1950 года. Калі б не ён, наўрад ці пайшоў бы я з СКБ. А ён сказаў: «Хто ж будзе займацца грамадскай работай, калі самі глухія не захочуць нічога для сябе зрабіць?» І я зразумеў, што не магу адмовіцца. Раней я лічыў, што працаваць у нашым таварыстве павінны толькі глухія. Шарко раіў запрашаць і тых, хто чуе. Цяпер я пераканаўся, што ён меў рацыю. Без іх мы не здолелі б справіцца з адной з асноўных нашых задач — навучыць глухіх гаварыць. Раней наша арганізацыя называлася Таварыствам глуханямых, але цяпер мы нават з назвы гэта вызначнае выключылі, бо нам хочацца, каб сярод нас не было нямых. І дапамагчы нам дабіцца гэтага могуць толькі тыя людзі, якія гавораць. Толькі ў кантакце з імі мы можам чагосьці дасягнуць, толькі разам з імі

мы можам выходзіць нашых дзяцей.

Глухія дзеці. Як растуць яны, што засталася ім у іх свеце, пазбаўленым гукаў?

Мне давялося пабываць на абласным аглядзе мастацкай самадзейнасці глухіх дзяцей. Сярод глядачоў былі і зусім маленькія, з лялькамі і зайцамі — дзіцячы сад. І школьнікі ўсіх узростаў. Ад нясмелых першакласнікаў да ўпэўненых у сабе выпускнікоў. Ну і зразумела, педагогі, выхавальні. Спачатку крыху нервуюся ад незвычайнасці сітуацыі: вельмі многа дзяцей, і цішыня ў зале. Углядаюся ў рады, усё ў парадку, вельмі ажыўленая жэстыкуляцыя. Дзеці як дзеці. На сцэне ідзе звычайны канцэрт мастацкай самадзейнасці: вершы, акрабачыныя і танцавальныя нумары, лялечны тэатр.

Танцоўць двое малышоў 8—9 год. На сцэне яны здаюцца зусім маленькімі, і так за іх боязна — толькі б не збіліся, яны ж не чуюць! Не, усё дасканала — лёгка, весела, свабодна. Толькі ў дзяўчыні ўвесь час шавеляцца губы — відаць, лічыць колькасць танцавальных рухаў.

Вучні Кобрынскай школы глухіх паказваюць фільм, які рас-

казвае аб іх жыцці. Ён называецца «Родны дом». 320 дзяцей жывуць і вучацца тут. Вельмі добры будынак, вялікі прысядзібны ўчастак, цяпліцы. Круглы год дзеці ядуць вырашчаную ўласнымі рукамі гародніну. Шмат фруктовых дрэў, вінаград. Жывы куток (нутры, трусы, марская свінкі). Майстэрні — сталярная, швейная.

Настаўнікі паціху дапаўняюць мне тое, чаго няма ў фільме: кожны год на аўтобусе дзеці ездзяць на экскурсіі. Пабывалі ў Карпатах, Волгаградзе, Маскве, Ульянаўску. Вельмі многа займаюцца спортам — на лыжах трымаюць першае месца ў раёне. А наогул, нічога асаблівага — звычайныя дзеці. Вось калі яны прыязджаюць першы раз, часамі становіцца страшнавата. Многія гаворыць зусім не ўмеюць. Кожнаму трэба паказаць, што гэта — хлеб, а гэта — паркан. Імён сваіх зусім не ведаюць.

Мільгаюць кадры фільма. Дзень «апошняга звонка». Шчаслівая выпускнікі ідуць у вялікае, шумнае жыццё. І радасна за іх. Ад таго, што няма і ніколі не будзе для іх страшнага свету адзіноцтва.

Аляксандра ЧАРНЯўСКАЯ, урач.

Цішыня. Фотазюд А. ЛАРЫНА.

«ЧАГО НЕ БАЧЫЦЬ ТУРЫСТ» — пад такой назвай нядаўна выйшла з друку чарговая брашура бібліятэчкі «Голас Радзімы».

Бясконым патокам едуць у Беларусь госці з-за рубяжа. Іх цікавіць усё, што датычыць нашага ладу жыцця, дабрабыту народа, сутнасці грамадскіх адносін. Турыстам ахвотна ідуць насустрач: у праграмы падарожжаў уключаюць наведванне заводаў і калгасаў, музеяў і школ, піянерскіх лагераў і памятных мясцін краіны. Гіды і проста сустрэчныя людзі з ахвотай адказваюць на любыя пытанні гасцей.

Але ці ўсё можна ўбачыць і аб усім даведацца за кароткі час тура? Зразумела, не. Часта здараецца так, што турысты, больш-менш пазнаёміўшыся з матэрыяльным бокам жыцця, так і пакідаюць Беларусь з нявысветленым пытаннем: «Што такое савецкі чалавек, у чым «сакрыт» яго душы, яго сілы?».

Аўтар кніжкі «Чаго не бачыць турыст» Ул. Бягун дзеліцца з чытачамі сваімі думкамі наконт духоўнага аблічча творцаў новага жыцця, дапамагае гасцям зразумець матывы, якімі кіруюцца ў сваіх учынках сённяшнія беларусы.

Героі нарыса — сяляне з Маладзечаншчыны, якія толькі ў 1939 годзе пазналі радасць вызвалення ад памешчыцкага прыгнёту, калгаснікі з-пад Смаргоні, ляснік з Віцебшчыны, міліцыянер з Браслава. Адных з іх аўтар ведае з дзяцінства, другія сустрэліся яму на журналісцкіх сцэнках-дарожках. Гэтых розных людзей яднаюць агульнае для ўсіх глыбокае пачуццё ўласнай годнасці, нацыянальная гордасць і патрыятызм, высокая грамадзянская свядомасць і непахісная вера ў справу, якой кожны з іх служыць.

Такія высакародныя ўласціваці чалавечай натуры змаглі поўнасьцю праявіцца ў характарах беларусаў толькі

СРЕДИ ДРУЗЕЙ КНИГИ

В беседе с корреспондентом западногерманской буржуазной газеты член творческого объединения пролетарских писателей ФРГ «Группа-61» делится впечатлениями от поездки в Советский Союз.

«ФРАНКФУРТЕР РУНДШАУ».

ВОПРОС. Господин Редиг, по приглашению Союза писателей СССР вы вместе с Максом фон дер Грюном и Эрвином Сильванусом совершили поездку по городам Советского Союза. Какова была цель визита?

ОТВЕТ. Перед нами стояли две задачи. Во-первых, знакомство с жизнью и трудом советских людей. Во-вторых, встречи с советскими издателями, деятелями литературы и переводчиками.

ВОПРОС. Возникали ли какие-нибудь затруднения с маршрутом?

ОТВЕТ. Нет, мы пользовались полной свободой в выборе маршрута и, разумеется, составили его сами. Мы посетили Москву, Киев, Львов. В Киеве, на фабрике кинескопов, нам была предоставлена возможность побеседовать с любым из рабочих. Потом мы побывали в гостях у одного из них, побеседовали об условиях работы, зарплате и социальном положении трудящихся. Во Львове мы столь же свободно обменивались мнениями с колхозниками.

ВОПРОС. Советские издательства, насколько нам известно, выпускают большое количество переводной современной литературы, в том числе немецкой. Подтверждается ли это вашими наблюдениями?

ОТВЕТ. В Советском Союзе пользуются популярностью произведения многих современных западногерманских писателей, в особенности книги Генриха Бёлля. Его рассказы и романы публикуются миллионными тиражами. Советские читатели знакомы с произведениями новых западногерманских авторов: Мартина Вальзера, Гюнтера Грасса, Пауля Шалюка, Гюнтера Вальрафа, Зигфрида Ленца и других. Издаются также книги классиков немецкой литературы.

ВОПРОС. Советский Союз часто называют «страной друзей книги», поскольку там издаётся колоссальное число книг...

ОТВЕТ. В самом деле, в Советском Союзе любят читать. Повсюду — на эскалаторах метро, в автобусах, парках, речных трамваях — я видел читающих. Тяга к образованию, совершенствованию знаний, высокая начитанность советских людей просто поразительны. На письменном столе колхозника из Львова, дом которого мы посетили, лежал томик рассказов писателей итальянского Возрождения.

ВОПРОС. Каковы перспективы дальнейшего сотрудничества членов «Группы-61» и советских писателей?

ОТВЕТ. Осенью нынешнего года в Западную Германию собирается выехать делегация Союза писателей СССР. Шесть членов «Группы-61», в свою очередь, приглашены принять участие в двух симпозиумах: «Автор и телевидение» и «Деревня в литературе», которые состоятся в Москве в 1972 году.

Міхаіл Савіцкі вельмі патрабавальны да сябе мастак. У жывапісу ён ідзе самым цяжкім шляхам — шляхам пошуку. І таму кожная яго новая карціна выклікае захапленне і... спрэчкі. Такі мастак з самага пачатку сваёй творчасці.

Першая работа Савіцкага, дыпломная, называлася «Песня». Нялёгка на палатне данесці да гледача песню. А ў Савіцкага мы слухаем песню, у якой ён уключае людзей працы і працу, як вышэйшае чалавечае прызначэнне. Гэта карціна экспанавалася на Усесаюзнай мастацкай выстаўцы, на выстаўках савецкіх мастроў жывапісу за мяжой. Яна прынесла першы поспех.

Затым адно за адным з'яўляюцца шэраг палотнаў на розныя тэмы. Шырокую вядомасць набыла, напрыклад, «Партызанская мадона», яна экспануецца ў Траццякоўскай галерэі ў Маскве. Здаецца, старая, як свет, тэма: маці і дзіця. Што можна дадаць да яе пасля Рафаэля, Леанар-

да да Вінчы, Рублёва? Але Міхаіл Савіцкі дадае. Яго жанчына-маці аказваецца ў абставінах выключных, калі фашысты забівалі людзей, палілі іх у крэматорыях. Перад намі маці — сімвал неперажытага жыцця. На яе твары хваляванне і трывога за сына, якому яна дала жыццё. Таму такая рашучая яе постаць.

Тэма Вялікай Айчыннай вайны займае значнае месца ў творчасці Міхаіла Савіцкага. І гэта не выпадкова. 19-гадовым юнаком пайшоў ён на фронт, ваяваў у асаджаным Севастопалі. Быў у ліку апошніх абаронцаў горада. Затым палон, канцлагер Бухенвальд. Таму так хваляюць карціны мастака на ваенную тэму. У іх перажытае, тое, што прайшло праз сэрца.

«Вялікая Айчынная вайна, год 1944» — так назваў Міхаіл Савіцкі сваю апошнюю работу, над якой ён працуе больш як год. Карціна яшчэ ў майстэрні. Нядаўна мне давялося ўбачыць гэты манументальны твор. На пярэднім плане радасныя,

шчаслівыя людзі. Яны сустракаюць савецкіх воінаў-вызваліцеляў. Але дарога, па якой ідуць гэтыя воіны, усеяна грудамі металу, бачны разбітыя танкі з белымі крыжамі. Гэта ўжо канец германскага рэйху. Канец пакутам вязняў фашысцкіх лагераў смерці. Канец слязам маці. Яе постаць у цэнтры палатна.

— Мяне заўсёды хвалявала тэма мужнай барацьбы савецкіх людзей з фашысцкімі захопнікамі, — гаворыць Міхаіл Савіцкі. — Да гэтай тэмы звярталіся і звяртаюцца многія літаратары, кінематографісты, жывапісцы. Мяне, як чалавека, якому давялося самому ваяваць, абурала крывадушнасць буржуазных палітыкаў, што скажаюць ролю Савецкага Саюза ў перамозе над фашысцкай Германіяй. Мне хацелася паказаць, як гэта было на самай справе. У сваёй новай рабоце я імкнуся асэнсавальна ролю Савецкай Арміі, якая вызваліла народы Еўропы ад фашысцкага рабства.

М. РУТКОУСКІ.

НА БЕРАГАХ ПРОНІ І СОЖА

У аснову першай кнігі маладога беларускага празаіка Алеся Масарэнкі ляглі ўспаміны дзяцінства. Героі апавесці — яго родныя і знаёмыя людзі, якія тонка адчуваюць прыгажосць роднага Палесся, клопацца аб захаванні і памнажэнні багаццяў прыроды.

Рэка ў ідзе ад першай асобы. Аўтар знаёміць нас з клопатамі падлетка, якому бацька даручыў адвядзіць раўчкі талай вады ад капацы з бульбай. Мы становімся сведкамі дзіцячых гульняў і свавольства малых свінапасаў, разам з героем

хвалюемца, чакаючы з'яўлення ваўчыцы ў час палаявання.

Размеранае, запойнае штодзённымі гаспадарчымі клопатамі жыццё гэтай дружнай сям'і складае як бы пралог апавесці «На бабровых тонях». Галоўны падзеі пачынаюцца з моманту атрымання пісьма, у якім Міхалкоў, старшыня раённага таварыства паліўнічых і рыбалоў, прапануе Герасіму Андрэевічу (бацьку расказчыка) прыняць удзел у адлове баброў. На прытоках Проні і Сожа, на суседніх азёрах нямаюць пасяленняў гэтых цікавага звяра, які будзе

сабе хаткі з бярунны, наладжвае запруды. Бабры здаўна засялілі «Беларусь» — край блакітных азёраў, крыніц і вярбоў, малінікам і ажынай; ...край балотных рачулак і рэк, дзе багата ўсялякай прынаднай спажыўнасці: аеру, чароту і — галоўнае ў бабрынай страве — асіны, кара якой для бобра — далікатэс».

Цікавыя звычкі ў гэтых грызунаў. Выгадаваўшы малых, ён пакідае ім хатку і навакольных кормныя мясціны, а сам падаецца на новыя пасяленні. У шматкіламетровых вандроўках непазваротлівы ціхход вельмі рызык — ён можа стаць здабычай дра-

ЗНАЁМІМ З ТВОРЧАСЦЮ МАЛАДЫХ

нежнікаў. Стыхійнае рассяленне баброў заўсёды звязана з вялікімі ахвярамі, якія ішчэ больш павялічваюцца з-за працяглых «войн» паміж сем'ямі за ўладанні. Таму адлоў цэлых бабрыных сем'яў для перасялення на сібірскае ракі, якім займаюцца героі апавесці, пададзены ў кнізе як удумлівы пошук і захапленне падарожжа з безліччу паліўнічых прыгод.

Герасіма Андрэевіча і яго намочнікаў вызначае любоў да жыцця ў самых розных яго праявах. Яны вельмі ашчадна ставяцца да навакольных багаццяў, уступаючы ў канфлікт з тымі, хто прывык толькі браць ад прыроды, не грэбуючы ніякімі спосабамі. І ў сутыкненні з

браканьерамі-рыбакамі, і ў гісторыі з дзедам, які прынёс ледзь жывога бобра, яны выходзяць пераможцамі.

Шмат спрыту, ведаў прабуе адлоў і рэакліматызацыя баброў. Старонкі, дзе аб гэтым ідзе гаворка, чытаюцца з неаслабнай увагай. Запамінаюцца вобразы дашчлівага Алеся, нястомнага і вясёлага Малініна, разважлівага Герасіма Андрэевіча.

Вось яны сустраліся ў апошні раз. Канцаецца лета. План па адлову баброў выкананы. І ў нетаронкай гаворцы над возерам гучыць замілаванасць родным краем, нязменна ціканасць да яго заповітных мясцін.

В. ТРЫГУБОВІЧ.

ЯГО АКРУЖАЛІ дубы. І толькі блізка паўз бераг спорна кусцілася лаза.

— Без лодкі мы тут не дадзім рады, — апаў духам Іван. — Распудзім толькі баброў... От калі во там, дзе чысты бераг, без лазы, такема ёсць норы... Хіба туды баброў загнаць? Там можна ўзяць, а тут, можа, прастачок яні перападець.

Па ўсім відаць, што бацька нешта вырашае. Ён ужо ведае, дзе могуць быць бабры: Шарык пачуў іх у трох мясцінах.

— З лодкай, канешне, і прастачок, як ты кажаш, зловіць тут бобра. А от без лодкі ні зловіць?

— Порткі здымаць прыйдзецца, — нявесела кажа Іван. — Іначай тут іх нам не пабраць. Трэба з вады абстаўляць, а не з берага...

— От жа антыхрыст — дыаў жа, выходзіць, як лавіць, а маўчаў, не прызнаваўся, — бацька смеяецца. — А штаны табе не прыйдзецца здымаць, бо твае белыя ногі далёка будзе відаць — яшчэ баброў напалохаеш імі.

Я такема емнося, Іван маўчыць.

— А калі ж там глыбока, — урэшце абзвараецца ён. — Я ж, можа, плаваю як абух.

— І кідае акурка на ваду. — От каб хоць так плаваў, як бычок гэты, то, канешне, згадзіўся б лезці ў ваду... Нешта вы ўчачыліся ў мяне? Хочаце, каб я купнуўся? Чаго ж гэта я, калі лаўні — не мой абавязак, га? Абстаўляць норы хай во ён, — паказаў на мяне. — Гэта ж яго занятка. А я лодку гавію, я — шкіпер. От так!

— Які ж ты шкіпер, калі я сам бачыў, як ты ляжаў у лодцы і спаў. Во йта шкіпер! Прытым, сам мне сёння казаў, што без матора і не сядзеці на вясло. Не ты мне гэта казаў, шкіпер?

— Гм... Ваня ўзяла — здаюся! Вуньля вы ўсе, як бачу я. Даказалі сваё... Добра, буду ганяць лодку. І не

трэба мне ні матор, але ж і ці гэтая пролабка... Буду лаўні падаваць з берага, буду баброў да лодкі насіць — усё буду рабіць, толькі ў лядзень гэты не палежу...

Перакур скончыўся. Вада ў возеры — як лёд. Тут ужо Іван не памыліўся. Прызнацца, я не чакаў, што такім халодным акажацца яно. То нездарма і чыстае та-

ёсць, і не адзіг, то пастаераемся ўсіх пабраць...

— Сцягне хай, — перабівае яго Іван, — то яны на сухому ў Сож ляпнуць...

— Не-е, паражэньні... Не так проста ад нас уцячы. — І Шарык: — Праўда, Шарык? Мы пры возеры будзем...

— Хто будзе пры возеры, а хто і пры лодцы, — кажа

Іван, смеючыся.

— Канешне, ты будзеш пры лодцы... Бяры гэтых бабра і ступай абед вары... А Малінін пад'едзе, то прысылай яго да нас. Мы тут будзем, на гэтай азрыне...

Іван не чагаў гэткага парварогу, стаў апраўдвацца:

— Не прымайце вы, тата, усё, што я тут чапушу, усур'ёз... Прывык во на заводзе падражняцца з усімі, то і тут ніяк не адвыкну... А то што ж палучаецца: калі я так гавару, то я — несусветны пройда і лайдак!

— І не гэтак, і не так... — рыфмуе бацька. — А калі гаворыш, то слухаць прыходзіцца — вушы ж сабе не заткнеш... Словам, нясі бабра, рыхтуй абед...

Іван пайшоў. Мы засталіся на возеры.

Ніхто ўжо з нас не лез у ваду — абстаўлялі норы з берага. Бабры абміналі нашы лаўні, не давалі нам як след уладкаваць іх на хадах. Урэшце мы пераканаліся ў тым, што баброў не стала ў возеры — як расталі...

— От гэта загадка, — здзіўляецца бацька. — Куды ж яны маглі дзецца? Шарык нават не знаходзіць — значыць, ёсць у іх глыбін-

чыя норы... Не можа быць, каб мы іх не знайшлі.

Мяне цікавіць суседняе азерца. Яно, праўда, не такое прываблівае, як гэта, Сіняе, але ж калі мы праходзілі паўз яго, то бачылі на беразе праломы — значыць, і там жылі некалі бабры.

— Можа ў суседняе возера перабеглі як... — няпэўна кажу я. Гляджу на бацьку, рыбы... От, можна ставіць палатку і жыць!

Вольга Раманаўна — так назвала ся жанчына, якая, аказваецца, была ў Малініна за бухгалтара, — смеючыся сказала:

— Позна надумаўся — дайджы прагоняць у Маскву...

Малінін як бы спахопліваецца, гаворыць бацьку і мне:

— Усе вашы бабры пойдуць звыш плана... Закончан, такім чынам, адлоў. План выканан! Знаеш, Герасім, ты зараз адзіг на рацэ. Усе ўжо тыдзень таму назад закончылі лова; ужо нават разлік атрымалі... Так што і табе прыйдзецца змотваць вуды...

Што гэта? Чудён Шарыкаў брэх на суседнім возеры. Бацька падоханіўся, утароніўся ў мяне.

— Баброў Шарык знайшоў, чухен? Як жа яны там апынуліся?

— Як? — глядзіць на яго Малінін. — Вельмі проста! падземным возерам!

— Што? Якім возерам?

— Паромнічык казаў, што недзе тут падземнае возера ёсць...

— Падумаць толькі — падземнае возера... От гэта месца для баброў — лепшага і не трэба... — разважае бацька ўслых.

— Раз не маглі разгадаць самі такую загадку, то лічыце, што бабры вас здорава абкалпачылі... Жыць ім тут заўсёды!

Мы вярталіся з Сіняга возера, і бацька ўсю дарогу не пераставаў здзіўляцца — гэта ж такое месца выбраў бабры!

За абедом паромнічык пацвердзіў сваю гіпотэзу многімі довадамі і прыкладамі, і мы амаль што паверылі ў тое, што Сіняе возера злучаецца з Сожам падземным вялікім возерам... Так гэта на самай справе ці не, мы не змаглі дакладна правярць, бо праз якую гадзіну наша машына была ўжо на шашы і мчала нас у Чэрыкаў на базу.

СІНЯЕ ВОЗЕРА-БАБРОВЫ РАЙ

Алеся МАСАРЭНКА

кое — няіначай крыніцы садна б'юць. І, пэўна, многа крыніц. Але ж і ёдка вада — аж есіскае ўсяго. Ну, канешне ж, і ў халада ёсць свая механічная сіла, не толькі ў цяпла!

— А ты думаў... — спачуваў мне Іван, трымаючы напачатове лавок. — Ты думаў, што возера гэта так сабе чыстае? Скараў уляпётавай на бераг, не сядзі доўга, — і падаў мне лавок. — Нічога, не бядуць. Малінін сгарэву падкіне... Чакунца хлыснеш — і цёплынік станеш!

Бацька намерыўся, як толькі я абстаўлю лаўкамі бабровыя хады, абсячы лазовую павісь, што над берагам. Іван ухваляе яго намер. Ды я абіваю іх прыт, калі зазначаю, што такое ім не ўдасца зрабіць — яшчэ болей лазовых патарчак пад вадой, а іх маўляў, не абсячэш.

...І вось вынік: з пяці баброў, якіх Шарык вытурнуў з толькі што абстаўленых нор, не мінуў лаўкі толькі адзіг. Праўда, і гэты хацеў уцячы — Іван не завязаў дзверцы ў лаўку.

— Не, хлопцы, — пачаў бацька. — Калі ўжо дакладна ведаем, што тут бабры

Іван, смеючыся.

— Канешне, ты будзеш пры лодцы... Бяры гэтых бабра і ступай абед вары... А Малінін пад'едзе, то прысылай яго да нас. Мы тут будзем, на гэтай азрыне...

Іван не чагаў гэткага парварогу, стаў апраўдвацца:

— Не прымайце вы, тата, усё, што я тут чапушу, усур'ёз... Прывык во на заводзе падражняцца з усімі, то і тут ніяк не адвыкну... А то што ж палучаецца: калі я так гавару, то я — несусветны пройда і лайдак!

— І не гэтак, і не так... — рыфмуе бацька. — А калі гаворыш, то слухаць прыходзіцца — вушы ж сабе не заткнеш... Словам, нясі бабра, рыхтуй абед...

Іван пайшоў. Мы засталіся на возеры.

Ніхто ўжо з нас не лез у ваду — абстаўлялі норы з берага. Бабры абміналі нашы лаўні, не давалі нам як след уладкаваць іх на хадах. Урэшце мы пераканаліся ў тым, што баброў не стала ў возеры — як расталі...

— От гэта загадка, — здзіўляецца бацька. — Куды ж яны маглі дзецца? Шарык нават не знаходзіць — значыць, ёсць у іх глыбін-

ПАЭТ, ВУЧОНЫ, ПЕДАГОГ

Сцяпан Ліхадзіеўскі нарадзіўся ў вёсцы Баслаўцы на Случчыне. 15-гадовым юнаком прыехаў у Мінск, выдатна здаў экзамены і стаў студэнтам педагагічнага тэхнікума, які пасля вучыўся ў Беларускім дзяржаўным універсітэце і Томскім педінстытуце. Юнаком быў прыняты ў літаратурнае аб'яднанне «Маладняк». З 1933 па 1937 год настаўнічаў у Казахстане, а з 1939 года жыве і працуе ў Ташкенце. У адным з лірычных вершаў Сцяпан Ліхадзіеўскі ў жартаўлівай форме зазначае:

Жыву ў Ташкенце чвэртку века,

**Не знаю, дзе закончу век,
Я беларус сярод узбек,
Між беларусаў я — узбек.**
Больш за трыццаць год выкладае ён зарубежную літаратуру ў вышэйшых навучальных установах Ташкента, з'яўляецца доктарам філалагічных навук, прафесарам, загадчыкам кафедры зарубежнай літаратуры педагагічнага інстытута.

С. Ліхадзіеўскі плённа працуе як паэт і перакладчык. На беларускай мове выйшлі зборнікі вершаў «Чырванеюць вішні» і «Рокаты дальняй прыстані» (1931), «Крывавыя знічкі на снезе» і «Мы — маладая гвардыя» (1933), «Берасцянка жылых трывог» (1962). У выдавецтве «Беларусь» ляжыць рукапіс новай кнігі лірыкі.

На беларускай мове з дапамогай С. Ліхадзіеўскага загаварылі лепшыя узбекскія паэты Хамза і С. Джуры, на родную мову перакладзены ім вершы Гётэ, Гейнэ, Гюго, Гацье, Верлена, Элюара, Арагона.

Але найбольш вядомы Сцяпан Ліхадзіеўскі як літаратуразнаўца і крытык. Яго нарысы, артыкулы, рэцэнзіі, каментарыі здзіўляюць чытача шырынёй ведаў, глыбінёй навуковай думкі.

«...З імен Анатоля Франса,—

піша Ліхадзіеўскі, — я ўпершыню сустрэўся ў Грозаўскай хаце-чытальні, дзе паміж рэвалюцыйных кніг і брашур, складзеных на сталах, меўся і раман «Багі прагнуць» — адно з першых савецкіх рускіх выданняў дваццятых гадоў. Не думаю, што гэты раман я тады прачытаў цалкам і тым больш, што я яго тады ўразумеў — гіпербал не трэба. Але вольны раман «Востраў пінгвінаў» у выданні ленинградскіх «Кніжных навінак» (1926), куплены ў Мінску на кніжным базары, быў мною прачытаны запоем і застаўся адной з самых любімых кніг на ўсё жыццё».

Любоў да творчасці Анатоля Франса, якая ўзнікла ў гады юнацтва, захавалася на ўсё жыццё. Ліхадзіеўскі напісаў некалькі артыкулаў і брашур пра гэтага пісьмэнніка. У 1954 годзе літаратуразнаўца выдае кнігу «Кароткі нарыс творчага шляху», а ў 1962 годзе — манаграфію «Анатоль Франс. Нарыс творчасці». У гэтых кнігах дадзены характарыстыка эвалюцыі светапогляду французскага пісьмэнніка-гуманіста, яго філасофскіх і сацыяльна-палітычных поглядаў, ідэяна-мастацкі аналіз творчасці Анатоля Франса. С. Ліхадзіеўскі працягвае вывучэнне творчасці вялікага французскага пісьмэнніка.

Сёлета грамадскасць Беларусі і Узбекістана адзначыла шасцідзесяцігоддзе Сцяпана Ліхадзіеўскага, паэта, перакладчыка, літаратуразнаўцы, педагога. Плён яго творчай і навуковай працы — каштоўны ўклад у культурныя здабыткі беларускага і узбекскага народаў.

Станіслаў ШУШКЕВІЧ,
пісьмэннік.

Сцяпан ЛІХАДЗІЕЎСКІ

БРАТЭРСТВА

У Мінску, на Цэнтральнай плошчы,
Музей Айчыннае вайны
Адвёў пачэсную жылплошчу
Калгасніку з-пад Ферганы.

Ну, як жа ў нас табе жывецца,
Ці адпачыў ад болю ран,
Юнак-узбек, герой савецкі,
Наш беларускі партызан!

Грыміць узбекская дэкада
Па беларускіх гарадах,
Паэзіі жывая радасць
Плыве пад беларускі дах.

Мамадалі Тапывалдыёў —
Шаноўны госць і гаспадар.
Гады свае тут маладыя
Адаў ён перамозе ў дар.

Тут подзвіга першаасновы,
Разведкі дзёрзкае разбег,
Тут маці нашаю вясковай
Быў усыноўлены «Казбек».

Мы з самалёта выйшлі, бачым:
Раіс (калгаса старшыня)
Матулю, што ад шчасця плача,
З сыноўскай ласкаю абняў.

І не ад слабасці старэчай
Сляза туманіла нам зрок:
То хваляванне іх сустрэчы
Перадалося нам, як ток.

З папелнікамі ён абедаў,
Не знаўся тут з гарачынёй,
Тапывалдыёўку наведваў
На Магілёўшчыне сваёй.

Любіў ён лес наш стройны,
гонкі,
І ён дамогся — і не ў сне,—
Каб беларускія сасонкі
Шумелі ў роднай Фергане.

Загінуў дома ён — уджаліў
Забойца цёмны ваяка.
І беларусы прыязджалі
Яго хаваць, як сваяка.

І ў Мінску, на Цэнтральнай
плошчы,

Музей Айчыннае вайны
Адвёў пачэсную жылплошчу
Калгасніку з-пад Ферганы.

1971 г.

СЯМ'Я З ГЛЫБАЧКІ

Дом стаіць у садзе. На сцяне галінка ядлоўцу — народны барометр. Калі галінка нахіляецца, значыць, да пахмурнага надвор'я.

«Заўтра будзе сонечна!» — гаворыць гаспадар.

А пакуль вечаровая цішыня. З невысокага ганка відно, як кружаць над возерам чайкі.

Гэты вясковы дом стаў літаратурным цэнтрам вёскі Глыбачкі. Жывуць у ім павяжаныя людзі — настаўнікі Іван і Валянціна Законнікавы, якія выхавалі пяцёра дзяцей.

Яшчэ напярэдадні вайны Іван Васільевіч падрыхтаваў да друку рукапіс сваёй першай кніжкі вершаў. А цяпер вось ужо многія гады разам з вучнямі выпускае рукапісны альманах «Узыход». Пятнаццаці нумарам гэтага альманаха маглі б пазаздросціць літгурткі не адной гарадской школы.

У доме па-сучаснаму ўманціраваныя ў сцены кніжныя стэлажы. Яны перапоўнены тамамі кніг, часопісамі, газетамі. Сярод іх і зборнік «Пісьмэннікі Савецкай Беларусі». У ім — партрэт хударлявага чалавека. Гэта брат Івана Васільевіча, які выступаў у літаратуры пад імем Сяргея Ракіты. Яго вершы выйшлі ў Мінску ў 1934 годзе. Называлася кніжка «Я агітую за пяцігодку». Ці трэба дадаваць яшчэ

што-небудзь да назвы, якая так многа гаворыць пра ідэйную накіраванасць творчасці Сяргея Ракіты.

Тут жа, на кніжных стэлажах, зборнікі, раманы, апошесці з аўтографамі тых, хто пабываў у гэтым доме, каго добра ведае Іван Васільевіч і яго сям'я.

Маленькі зялёны зборнічак «Рунь». Зусім нядаўна выйшаў ён у выдавецтве «Беларусь». У зборніку кароткая біяграфічная даведка і вялікая нізка вершаў сына Сяргея. А на першай старонцы надпіс: «Дарагому бацьку, які выхаваў мяне». Вершы Сяргея — працяг паэтычнай традыцыі бацькоў, іх высокага пафасу і любові!

**Нельга не любіць свайго
народа
І гады, што іскрамі
ляцяць.
Нельга не любіць да
болю родны
Ад крыві бацькоў
чырвоны сцяг.**

Сяргей скончыў універсітэт, працуе ва ўшацкай раённай газеце «Патрыёт».

На кніжную паліцу бацька толькі што паставіў новы томік, які выдадзены ў Маскве — «У адзіным страі». У ім верш Сяргея «Размова з цэкам» у перакладзе на рускую мову.

Другі сын Законнікавых — Валерыя цяпер служыць у Савецкай Арміі. Амаль у кожным пісьме дадому ён

прсылае новыя вершы. І яны ўспоены водарам жыцця, прыгажосцю роднай Глыбачкі, светлым і радасным пацудзіямі юнага сэрца.

Самая малодшая прадстаўніца сям'і Законнікавых — Оля вучыцца ў школе. Некалькі яе вершаў надрукаваны ўжо ў газеце «Літаратура і мастацтва».

Выходзіць дзяўчынка вечарам да возера, глядзіць удалечыню, дзе ў небе свеціцца ўшацкая тэлевышка — нараджаецца новы верш «Вечар над Глыбачкай». Выягае па знаёммай сцяжынцы ў лес — о, колькі грыбоў! І вось ужо самі сабой складаюцца вясёлыя радкі верша «Па грыбы».

Здаецца, паэзія жыве тут на кожным кроку. Нездарма ж кніга, якую цяпер пішуць Іван Васільевіч і Сяргей, будзе называцца «Тут зямля такая». Яны раскажуць у кнізе і аб роднай Ушаццыне, і аб тым, як з маленства, са школьнай парты, тут, у Глыбачцы, выхоўваецца любоў да роднай мовы, да паэтычнага слова.

Дом стаіць у садзе. На сцяне — галінка ядлоўцу — народны барометр.

Хочацца пажадаць гэтай сям'і:

— Няхай барометр заўсёды паказвае «сонечна» ў вашым доме, у вашым жыцці!

Д. СІМАНОВІЧ.

Салістка Рэспубліканскага народнага дома культуры прафтэхдукацыі Валянціна ПРЫМА.
Фота А. ПЯТРОВА.

* хроніка культурнага жыцця * хроніка культурнага жыцця *

Хутка выйдзе з друку першы том «Гісторыі Беларускай ССР», які падрыхтаваны калектывам Інстытута гісторыі Акадэміі навук БССР. Ён ахоплівае перыяд са старажытных часоў да адмены прыгоннага права. Другі том асвятляе гісторыю Беларусі ў перыяд капіталізму — з 1861 года па 1917 год. Трэці — расказвае аб перамозе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі і барацьбе за пабудову сацыялізма ў БССР у 1917—1937 га-

дах. 1937—1945 гады — перыяд, які даследуецца ў чацвёртым томе. Том, што завяршае выданне, раскажа аб пасляваенным дваццатых гадоў — з 1945 па 1970 год.

Новая пяцітомная «Гісторыя Беларускай ССР», якую выдае «Навука і тэхніка», будзе добра ілюстравана, забяспечана шматлікімі картамі.

На кніжнай паліцы з'явілася новая кніга кандыдата філалагічных навук А. Фядосіка пад назвай «Трапным народ-

ным словам». Яна прысвечана беларускаму фальклору. Аўтар даследуе творы самых розных катэгорый — ад песні і прыказкі да гульні, казак, н'ес, інсцэніровак, анекдотаў.

Першае прадстаўленне ў Мінску даў вядомы цырк ГДР «Аэрас». Ён прыбыў у сталіцу Беларусі пасля гастроляў у Маскве.

Цыркавы калектыў складаецца з 50 чалавек. У іх ліку адзін з выдатных прадстаўні-

коў коннага цырка, заслужаны артыст ГДР Хельмут Рудат. На арэне з групай дрэсіраваных сланоў выступае Герхард Квайзер. Гледачы ўбачылі таксама гімнастаў, эквілібрыстаў, клоўнаў.

У сталіцу Беларусі прыехала група работнікаў тэлебачання Швецыі, якая працуе над тэлефільмам пра нашу краіну.

Гэта работа была пачата ў Маскве, а аб'ектамі здымак у сталіцы Беларусі Шведскае тэ-

лебачанне выбрала камвольны камбінат і Цэнтральны ўнівермаг. На камвольным камбінате шведскія апэратары здымаюць амаль увесь тэхналагічны працэс выпуску тканін, работу шматлікіх гурткоў палаца культуры, трэніроўкі ў розных секцыях спортклуба «Камвольшчык».

У стварэнні фільма шведскім калегам дапамагаюць работнікі Цэнтральнага і Беларускага тэлебачання.

ЧАМУ ТАК НАЗВАНА?

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 29, 32, 34, 36)

Няміга — рака, прыток Свіслачы, а таксама назва ўрочышча на поўдні Пінскага раёна. Есць амаль дакладная адпаведнасць у літоўскай мове, дзе слова «няміга» азначае бяссонніца, гэта значыць, бяссонная, гаварлівая рэчка. Даволі блізкая адпаведнасць ёсць і ў беларускай мове: не мігаць.

Орша — горад Віцебскай вобласці. Лічыцца, што назва паходзіць ад назвы ракі Ршы. Захаваўся запіс, у якім значыцца горад на Ршы. У стараславянскай мове існаваў прыназоўнік «о» ў значэнні «на». Горад на Ршы значыўся як «горад о Ршы». Магчыма думка і аб сувязі назвы са словам арэх, арэшша. Аб гэтым сведчыць наяўнасць у раёне Оршы назваў Арэхаўск, Арэшша, а таксама адпавядаючай ім балтыйскай назвы Рэкта (арэх).

Палата — рака, прыток Заходняй Дзвіны, а таксама вёска Полацкага раёна Віцебскай вобласці. Назва рэчкі паходзіць ад слоў поўная, палонка. Ад назвы рэчкі ўтварылася і назва паселішча.

Паставы — горад Віцебскай вобласці. У аснове назвы — тэрмін з рознымі значэннямі, галоўнае з якіх — абазначэнне прыстасавання для выпрацоўкі тканіны. Відаць, паселішча вырасла вакол такога пастава каля пачатку XIX стагоддзя ў сувязі з засяленнем тут сялян з другой часткі краіны; тэрмін не тыповы для БССР і больш у рэспубліцы не сустракаецца.

Піна — рака, прыток Прыпяці. Назва паходзіць ад асновы пін, якая ў наш час ужываецца толькі з прыстаўкамі: запініць, упынак, спыніць і г. д. Сэнс гэтых слоў уягоду блізкі і азначае прыпынак, ціхае, павольнае цячэнне.

Слонім — горад Гродзенскай вобласці. Найбольш верагодна, што назва звязана з асновай слон, якая чуецца ў словах услон, заслон, прыслон і г. д. У старадаўніх матэрыялах горад называўся

Услонім, але паступова пачатковае «у» скарацілася. Трэба меркаваць, што такая назва паселішча ўтварылася таму, што горад нібы прыслонены да берага ракі Шчары, заслонены яго высокім схілам.

Сож — рака, прыток Дняпра. Трэба меркаваць, што назва паходзіць ад старажытнага тэрміна сож ці сожжа. Так называлі некалі месцы, спецыяльна выпаленыя для ворыва. Есць паселішча Сож ля вытоку ракі, паблізу Смаленска, назва якога таксама звязана з паняццем паліць, смаліць.

Стоўбцы — горад Мінскай вобласці. Назва паходзіць ад асновы стоўб (слуп). Стаўбцамі адзначалі шлях праз забалочаную мясцовасць па даліне Нёмана да броду цераз раку.

Столін — горад Брэскай вобласці. Назва паходзіць ад старадаўняга славянскага тэрміна стольны, сталічны (так месцамі звалі галоўную сядзібу ці галоўнае паселішча феадала). Ад гэтага тэрміна паходзіць і слова сталіца.

Сутокі — вёскі Смалевіцкага раёна Мінскай вобласці, а таксама Чавускага раёна Магілёўскай вобласці. Назва паходзіць ад тэрміна сутокі, якім азначаюць месца зліцця дзвюх рэчак. Вёскі з такімі назвамі сапраўды стаяць пры сутоках (напрыклад, вёска Сутокі, дзе зліваецца Цна з Гайнай).

Талачын — горад Віцебскай вобласці. Хутчэй за ўсё тут існуе сувязь назвы з прозвішчам. У аснове ж прозвішча — тэрмін талака, што значыць спешная работа, клопат.

Талька — рака, прыток Свіслачы, і вёска Пухавіцкага раёна Мінскай вобласці. У аснове назвы — тэрмін, які азначае крыніцу, незамыраючае месца на рацэ.

Тонеж — вёска Лельчыцкага раёна Гомельскай вобласці. Блізкая да яе — назва Танежыцы, вёска Салігорскага раёна. Назва Тонеж паходзіць ад характару мясцовасці: тонь — топкае месца. Такім чынам, Тонеж — мясцовасць за балотамі, паміж балотамі.

Уць — рака, прыток Сожа, таксама вёска Добрунскага раёна Гомельскай вобласці. Пачатковая форма назвы, як відаць, Уцьце, што азначала Уцінае. Так гэта назва запісана і ў дакументах XVII стагоддзя. Гэту назву магла атрымаць рэчка, дзе было шмат дзікіх качак (уціная рэчка). Ад назвы рэчкі атрымала сваю назву і паселішча.

Хізы — вёскі Веткаўскага і Кармянскага раёнаў Гомельскай вобласці. У аснове назвы — стараславянскі тэрмін, які дзе-нідзе захаваўся на Беларусі і ў мове былых стараабрадцаў. Значэнне тэрміна — прыходзіць у заняпад, хірэць.

Чарэя — вёска Чашніцкага раёна Віцебскай вобласці. У аснове назвы — старажытны тэрмін чартала, які быў шырока распаўсюджаны ў славянскіх народаў. Чартала — сукаватае бярвяно, якім апрацоўвалі глебу, дралі яе, чарцілі. Ад гэтага паходзіла і назва — чартала зямля, гэта значыць зямля, апрацаваная чарталам. У старажытных славянскіх назвах аснова гэта сустракаецца вельмі часта: Чарск, Чарыкаў, Чэрцеж і г. д.

Чашнікі — горад Віцебскай вобласці і вёска Горацкага раёна. Мясцовыя старажылы звязваюць назву з чашным, ганчарным промыслам, які тут быў раней шырока распаўсюджаны.

Шклоў — горад Магілёўскай вобласці. Як відаць, назва паходзіць ад асновы шкло. Шкляная вытворчасць, заснаваная ў Беларусі, была вядома шматлікімі гутамі, але слова гута прыйшло пазней з нямецкай мовы, славянская ж назва — шкло.

Ятвезь — назва некалькіх вёсак на захадзе БССР (Дзятлаўскі раён Гродзенскай вобласці, Баранавіцкі раён Брэскай вобласці), паходзіць ад імя аднаго з літоўскіх плямёнаў ятвягаў (судзінаў), якія былі вядомы яшчэ да XV—XVI стагоддзяў на тэрыторыі сучаснай Гродзеншчыны, а пазней увайшлі ў склад беларускай народнасці.

даць тут гарады, якія мянялі свае назвы, як Мінск (Менеск, Менск) ці Гомель (Гомій, Гом'е); імёны паселішчаў, рэк і азёр, для тлумачэння якіх трэба прыцягнуць суседнія мовы — літоўскую, рускую, украінскую. Але многае з гэтага мы ўжо давалі ў папярэдніх нумарах газеты, перадрукоўваючы ў скарочаным выглядзе тапанімічны слоўнік з кнігі В. Жучкевіча «Чаму так названа».

Мяркуем, што вы ўважліва чыталі гэтыя матэрыялы. Ці сустрацілі сярод іх назву сваёй роднай вёскі, суседняй рэчкі, возера? Магчыма, тлумачэнне вучоных не супадае з тымі легендамі, якія вы чулі ў дзяцінстве аб узнікненні той ці іншай назвы. Народныя паданні заўсёды больш паэтычныя, але ў іх шмат доммыслаў, а даследчыкі старанна правяраюць усе факты, каб быць аб'ектыўнымі...

У адным з бліжэйшых нумароў газеты мы раскажам пра Алену Катонаву. Сваю кандыдацкую дысертацыю яна прысвяціла гісторыі ўзнікнення і трансфармацыі назваў рэк Беларусі. Яна прайшла пешшу або праехала на матацыкле ўздоўж амаль усіх рэк, аб якіх ідзе гаворка ў яе даследаванні, збіраючы мясцовыя назвы прытокаў і асноўнага рэчышча, успаміны старых людзей аб тым, чаму так названа.

Калі вас зацікавіла наша публікацыя — напішыце, аб паходжанні якіх геаграфічных назваў вы хацелі б прачытаць. Мы з задавальненнем выканаем вашу просьбу.

Пасля канцэрта.

Фотаэцюд Ул. МЯЖЭВІЧА.

«АДКУЛЬ ПАЙШЛА ЗЯМЛЯ РУСКАЯ...»

Паданне аб Кію, легендарным заснавальніку горада, стаўшага потым «маці гарадоў рускіх», пацвярджаюць раскопкі на Старакеўскай гары...

«Быша три братья: единому имя Кий, а другому Щек, а третьему Хорив, и сестра их Лыбедь... сотворица град. Во имя брата своего старейшего и нарекоша имя ему Киев». Так гаворыць запіс летапісца Нестара аб узнікненні сталіцы Кіеўскай Русі.

Але дзе і калі гэта было? Вывучаючы візантыйскія крыніцы, праводзячы археалагічныя раскопкі ў розных месцах горада, вучоныя ўсё больш схіляліся да думкі, што пярвічнае ядро Кіева — яго «дзядзінец» — складалася прыкладна ў VI—VII стагоддзях. Старажытнейшая збудаванні горада павінны знаходзіцца на Старакеўскай гары, якая ўзвышаецца ля абрывістага берага Дняпра. Сёлетні сезон раскопак увянчаўся поспехам. На глыбіні двух метраў даследчыкі выявілі невялікую печ. У спрасаваным попеле ляжалі цэлыя і разбітыя абпаленыя гліняныя сасуды.

Па характэрнай форме і спо-

сабу вырабу іх аднеслі да помнікаў карчакскага тыпу. Знаходкі датаюцца шостым стагоддзем. Есць падставы меркаваць, што археолагі натрапілі на «дзядзінец» Кія, месца, адкуль і «пайшла зямля руская».

У больш позніх пластах выяўлены рэшткі старажытнай свецкай каменнай пабудовы на Русі. «Почыркі» кладкі палаца да магчымасць датаваць яго першай паловай X стагоддзя.

Абедзве знаходкі маюць вельмі значэнне для навукі. Нарэшце з'явіліся прадметы, па якіх можна дакладна датаваць старажытнае гарадзішча на Старакеўскай гары. «Карчакскія сасуды» дакументальна пацвярджаюць, што гістарычнае паданне аб заснаванні Кіева павольна адносіцца да шостага — сёмага стагоддзяў. Не менш важная знаходка — каменны палац у цэнтры «дзядзінца». Гэты будынак упамінаўся ў летапісу 945 года, але да нядаўняга часу археолагам не ўдавалася яго знайсці. Цяпер можна сцвярджаць, што культура каменнага дойлідства была вядома на Русі задоўга да прыняцця хрысціянства.

ГУМАР

— Пан Новак, чаму вы ходзіце на працу няголены?

— Я адпускаю бараду, пан дырэктар!

— Бараду можаце адпускаць дома, а не на працы!

— Ты мяне ўжо не кахаеш, — уздыхае маладая жонка. — Ты любіш толькі свой футбол...

— Не, дарагая, я вельмі цябе кахаю.

— Няпраўда, ты нават не памятаеш даты нашага вяселля.

— Ну, што ты! Гэта было на другі дзень пасля матча Францыя—Ірландыя, лік 5:2!

Пастайнік пытаецца ў аучанцы:

— Што вы можаце сказаць пра Аляксандра Македонскага?

— Толькі самае лепшае, пан пастайнік!

Жанчына за рулём гаворыць мужу, які сядзіць побач:

— Ты толькі зірні на гэтага недарэку! Увесь час ён бляжыць перад машынай, нібыта хоча...

каб я на яго наехала. Што мне рабіць?

— З'ехаць з тратуара!

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-03-15, 33-15-15, 39-87-92.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. № 1129.

УСЕ ФІЛЬМЫ Ў ГОСЦІ

На працягу 9 дзён — з 2 па 10 кастрычніка — Мінск стане цэнтрам Усесаюзнага фестывалю тэлевізійных фільмаў. У ім прымуць удзел 11 кінастудый краіны і тэлевізійныя студыі ўсіх саюзных рэспублік.

Толькі ад РСФСР будуць прадстаўлены работы больш за 20 студый тэлебачання. У Мінск прыбылі ўжо сотні тэлевізійных фільмаў усіх жанраў, у тым ліку некалькі шматсерыйных.

Беларусь прадставіць на фестываль 8 стужак. Гэта шматсерыйная карціна «Уся каралеўская рацэ», знятая па рама-

ну амерыканскага пісьменніка Роберта П. Уорэна, фільм-спектакль «Крах», дакументальныя фільмы «Зямны паклон», «Яшчэ гарыць Хатынь» і «Размова аб зямлі», а таксама фільм-канцэрт «Песняры». Кінастудыя «Беларусьфільм» пакажа на фестывальным конкурсе дзве мастацкія стужкі: «Чырвоны агітатар Трафім Глушкоў» і «Разгубленасць».